

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Studium humanitní vzdělanosti

Fenomén dnešní doby: Přátelé s výhodami

Lucie Hrdličková

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Klára Bártová, Ph.D.

Praha 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Toto prohlášení a souhlas budou signovány vlastnoručním podpisem.

V Praze dne 21. června 2018

Lucie Hrdličková

Poděkování

Na tomto místě bych velice ráda poděkovala Mgr. Kláře Bártové, Ph.D. za cenné rady, připomínky, trpělivost, vedení a pomoc v průběhu psaní bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Tomáši Hánovi za psychickou podporu po dobu nejen psaní bakalářské práce, ale také v průběhu celého studia.

Za gramatickou korekturu a neskutečně velkou pomoc a podporu při dokončování této práce děkuji Bc. Michaelle Tobolové.

Můj velký dík patří všem mým přátelům a v neposlední řadě děkuji mé mamce a tatškovi, kteří mi studium na vysoké škole svou podporou umožnili.

Děkuji Vám všem.

Obsah

Obsah	6
Úvod.....	7
1. Preference při výběru partnera	8
2. Vztahy v současné společnosti	15
2.1. Manželství.....	15
2.2. Kohabitace.....	17
2.3. Singles, mingles	20
3. Přátelé s výhodami	23
Závěr	38
Seznam použité literatury	41

Úvod

Jako téma pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila společenský fenomén, který se začal objevovat v západní společnosti v posledních desetiletích. Jedná se o typ mezilidského vztahu zvaný přátelé s výhodami, který se začal rozšiřovat v 60. letech minulého století po tzv. sexuální revoluci (Erlandsson, Nordvall Jinhede, Öhman & Häggström-Nordin, 2013). Do povědomí české společnosti se tento termín dostal především skrze média a filmovou tvorbu vycházející zejména z produkce Spojených států amerických. V anglicky mluvících zemích je tento typ vztahu označován zkratkou FWB, tedy „friends with benefits“. V českých textech se používá jak originální název, tak i český překlad či kombinace obojího, tedy „přátelé s benefity“. Ve své práci jsem zvolila český překlad tohoto termínu.

Téma přátel s výhodami jsem se rozhodla zpracovat z teoretického pohledu sloučením poznatků z již proběhlých studií, které zkoumají přátele s výhodami z nejrůznějších hledisek, např. ze vztahu k teorii vynořující se dospělosti, sexuálního uspokojení, rizikového (sexuálního) chování apod.

Jako každé společenské téma nelze ani „přátele s výhodami“ popsat samostatně, odtrženě od jiných mezilidských interakcí. Proto jsem svou bakalářskou práci rozdělila do tří kapitol. V první kapitole se věnuji preferencím při výběru partnera. Výběr partnera je proces, který se v životě jedince neustále opakuje, mění a formuje v závislosti na zvolené strategii, skrze kterou jedinec navazuje různé vztahy. Výběr partnera zahrnuje také kognitivní, emocionální a behaviorální aspekty výběrových strategií (Edward, 2015). Druhá kapitola je věnována popisu základních mezilidských vztahů, kterými jsou manželství, kohabitanace, ale dotýká se také dalších životních stylů, ve kterých lidé v moderní společnosti fungují, konkrétně „singles“ a „mingles“. Tato kapitola vytváří prostor pro komparaci přátel s výhodami s tradičními typy vztahů, a tak lze lépe představit podstatu přátel s výhodami. Třetí kapitola popisuje přátele s výhodami, tedy hlavní téma této práce. Tato kapitola by měla čtenáři přiblížit a objasnit vznik, fungování a smysl tohoto vztahu společně s důvody, které vedou jednotlivce ke vstupu do takového vztahu. Kapitola také popisuje výhody a nevýhody, které s sebou tento vztah přináší, a v neposlední řadě obsahuje vysvětlení, proč tento typ vztahu navazují především mladí lidé.

1. Preference při výběru partnera

Výběr partnera je proces, při kterém si jedinec vybírá heterosexuálního či homosexuálního partnera k navázání vztahu. Existuje tzv. asortativní neboli nenáhodné párování. Na základě této strategie si jedinec vybírá partnera, který má podobné charakteristiky jako on sám. Toto párování se také nazývá jako pozitivní párování. Druhou variantou asortativního párování je pak párování negativní, kdy si jedinec vybírá partnera právě na opačném principu, tedy na vzájemné nepodobnosti, kdy i přes tuto nepodobnost je daný jedinec vhodným kandidátem pro uspokojení preferencí a potřeb daného jedince (Greenwood, Guner, Kocharkov & Santos, 2014). Následnou přímou reakcí na asortativní párování je získání zpětné vazby skrze interakce při výběru partnera. Díky tomu každý jedinec získává představu o tom, na jaké pozici si stojí, jakou hodnotu pro ostatní jedince má v pomyslném žebříčku výběru partnera, a také zda zvolil úspěch přinášející strategii (Fletcher, Simpon, Campbell & Overall, 2013).

Existuje mnoho teorií odpovídajících na otázku, z jakého důvodu chtějí lidé navazovat a udržovat partnerství. Sigmund Freud a Carl G. Jung zastávali teorii, že každý jedinec sám je nedokonalý a právě v partnerovi hledá druhou polovinu, která jeho neúplnost doplní. S teorií „hledání vzájemného doplnění“ souhlasí i další odborníci, např. Cattell, Nesselroade, Rushton a další (Buss & Schmitt, 1993). Toto hledání vzájemného doplnění je svou podstatou velmi blízké právě již zmíněnému negativnímu asortativnímu párování. Přesto, že podobnost a jednotnost v základních životních postojích a cílech je pro většinu párů klíčová, existují typy párů, které vyžadují rozdílnost – příkladem je spojení dominantního a submisivního člověka. Dominantní člověk je ve svém životě spokojený a svůj vztah považuje za uspokojující v případě, kdy na něj jeho partner reaguje daným, v tomto případě submisivním způsobem. Submisivní člověk to má velmi podobně – potřebuje ke svému štěstí a spokojenosti dominanci druhého partnera. Toto vzájemné ovlivnění a doplnění funguje u všech párů, které vznikly na základě negativního asortativního párování (Dryer & Horowitz, 1997).

Při výběru partnera jedinci používají výběrové strategie. Výběrové strategie jsou definovány jako „proces, ke kterému dochází vždy, když se jedinec jednoho pohlaví snaží získat přístup k jedinci druhého pohlaví“ (Halliday, 1983, Kokko et al., 2003 dle Edward, 2015, str. 2). Další variací definice výběru partnera je vysvětlení, že skrze strategie výběru

partnera si jedinci vybírají, jakým způsobem a jestli budou investovat do daného jedince druhého pohlaví (Edward, 2015).

Studium výběru partnera nezahrnuje pouze samotný výběr, ale také proces námluv, kohabitaci a další formy soužití lidí. Dále se zabývá také kognitivními, emocionálními a behaviorálními znaky výběrových strategií. Ke studiu výběru partnera se vážou také další oblasti mezilidských interakcí, jako je například komunikace či vzájemná důvěra mezi partnery (Vangelisti & Perlman, 2006).

V roce 1972 americký sociobiolog Robert L. Trivers popsal teorii rodičovských investic. Investice do potomka jsou rozdílné podle pohlaví rodiče. Na základě možností, které jedinci skrze své pohlaví mají, se mění strategie, které používají při výběru partnera. Rodičovská investice zahrnuje každou investici, která zvyšuje šanci potomka na přežití a jeho následnou reprodukci. Mužova nejmenší investice spočívá v samotném aktu soulože, žena investuje po mnohem delší dobu – nejprve devět měsíců během těhotenství, dále pak investuje v podobě energie, času, poskytování ochrany a dobrých podmínek k vývoji potomka. V době těhotenství obětuje možnosti navazování dalších vztahů, které by vedly k reprodukci. V prenatálním období dítěte je mužova úloha omezená, přesto jeho investice do potomka nezahrnuje pouze samotnou soulož a oplodnění matky. Mezi další investice mužů spadá zajištění potravy, vhodného zázemí, ochrana matky i dítěte před nebezpečím. Díky rozdělní rolí, kdy téměř nepřetržitá péče o dítě připadá na matku, může otec dále zvyšovat své společenské postavení a socioekonomický status: v minulosti například lovem či dobýváním nových území, v současné době jde například o perspektivní zaměstnání, skrze které může zlepšovat životní podmínky i pro své dítě (Buss & Schmitt, 1993).

Rozdílné investice vedou k rozdílným strategiím při výběru partnera. Pro ženy je při výběru partnera důležité, aby muž byl schopen zajistit pro ni i pro dítě potravu, zázemí (materiální i psychické), a také bezpečí. Na základě těchto rozdílných investic jsou ženy těmi, které si při výběru partnera vybírají, a muži mezi sebou o přístup k ženám soupeří (Fletcher, Simpson, Campbell & Overall, 2013). Tato myšlenka je součástí mezipohlavního výběru, který podrobněji popisují níže v této kapitole.

V přírodním výběru tak, jak jej popsali Darwin s Wallacem, hraje hlavní roli příroda. V každé generaci se rodí více potomků, než může v daném prostředí přežít. Narození jedinci se liší morfologickými, fyziologickými, behaviorálními a dalšími vlastnostmi (Barrett, Dunbar, Lycett, 2007). Dále jsou neustále vystaveni selekčním tlakům prostředí (např.

zima, hlad, predátoři, vkus potenciálního partnera, zlost protivníků atd.) a soupeří o zdroje (úkryt, potrava, partneři atd.) (Barclay & Willer, 2007). Jedinci vhodně vybavení k tomu, aby čelili těmto tlakům (čili vítězili v kompetici s ostatními jedinci daného druhu) zanechají více a lepších potomků do další generace a mají lepší reprodukční úspěch (fitness). Kumulací dílčích vhodných vlastností vznikne za mnoho generací komplexní znak, který poskytuje nositelům výhodu z hlediska určitého selekčního tlaku. Přírodní výběr je tedy kompetice v rámci daného druhu (Barrett, Dunbar, Lycett, 2007).

Pohlavní výběr je kompetice v rámci jednoho pohlaví o možnost rozmnožit se s jedincem pohlaví opačného. Samotný pohlavní výběr se dále dělí na výběr vnitropohlavní a mezipohlavní. Vnitropohlavní výběr probírá mezi jedinci stejného pohlaví o přístup k druhému pohlaví a jedná se například o silový souboj nebo souboj v hlasitosti. Mezipohlavní výběr, někdy označován jako samičí výběr, je pak kompeticí mezi pohlavími a na jeho základě vznikají znaky atraktivity. Nemusí jít vždy pouze o vzhledové znaky, ale také například o schopnost zajištění potravy (Buss, 2013).

Darwinova evoluční teorie je stará už několik desetiletí, nicméně stále ovlivňuje i současnější teorie. Jedna z takových teorií přirovnává mechanismus výběru partnera k obchodu se zbožím mezi dvěma rozdílnými třídami. Muži a ženy od sebe navzájem něco požadují, po něčem touží a pomocí strategií výběru partnera se snaží svých požadavků dosáhnout. Při tomto „obchodování“ se lidé dělí na ty, kteří si vybírají, a na ty, kteří jsou vybíráni. Dále se tento „obchod“ mezi lidmi dělí na monogamní, kdy jedna ze tříd má mnohem více členů než třída druhá, a polygamní, ve kterém muži mají možnost souložit a rozmnožovat se s více ženami, zatímco ženy mohou být oplodněny pouze jedním mužem. V obou případech ženy patří do skupiny, která si vybírá (Noë & Hammerstein, 1994).

Vnitropohlavní výběr je specifická varianta pohlavního výběru, kterou v roce 1859 popsal Charles Darwin. Evoluční teorie Darwina a Wallace vychází ze dvou základních premis, a to z přírodního výběru a z výběru pohlavního. Spojitost mezi chováním a přežitím určitého typu chování je vysvětlováno teorií přírodního výběru. Přírodní výběr je proces, při kterém jsou zvýhodňovány nebo naopak utlačovány některé znaky a vlastnosti jedinců. Důvody ke zvýhodnění či potlačení se vyvíjejí podle různých kritérií, ale vždy vedou k rozvinutí nebo udržení těch znaků, které vedou ke zvýšení fitness jedince. Fitness je vyjádřením schopnosti jedince předat své geny další generaci s jeho reprodukční úspěšností (Barrett, Dunbar, Lycett, 2007).

Buss a Schmitt (1993) popsali šest skutečností, které ovlivňují současné strategie při hledání partnera. Zaprvé zjistili, že se muži žení se ženami mladšími v průměru o tři roky při vstupu do prvního manželství a s každým dalším manželstvím se věkový rozdíl zvyšuje. Druhá skutečnost vychází ze sociologických studií zabývajících se manželstvím. Z těchto studií vyplývá, že ženě spíše zajistí vstup do manželství fyzická atraktivita než například vzdělání či sociální status. Za třetí muži preferují krátkodobé vztahy či náhodné sexuální zkušenosti ve svých fantaziích i ve skutečném chování. Naopak u žen jsou jejich sexuální fantazie často v rozporu s tím, co ve skutečnosti chtějí. Za čtvrté se jedná o rozdíly mezi pohlavími: ženy velmi často poukazují na mužskou sexuální agresivitu a naléhání (Buss & Schmitt, 1993). Z výzkumů je patrné, že 31–57 % žen sexuálně vzrušuje představa znásilnění (Lehmiller, 2014). Nejedná se o skutečnou touhu být znásilněna, ale v těchto fantaziích si žena představuje sebe jako atraktivní a smyslnou ženu, která muže dokáže natolik vzrušit, že v něm probudí jeho animální já. Při takovém „násilném“ sexuálním aktu se ale nejedná o opravdové násilí. Ženě není doopravdy ubližováno, a i přes předstíranou bezmoc má žena celou situaci plně pod kontrolou. Muž, který je schopen poskytnout ženě uspokojení těchto sexuálních fantazií, se ženě jeví jako atraktivnější než muž, který této (do jisté míry předstírané) agresivity a dominance není schopen (Bivona & Critelli, 2009). Z tohoto vyplývá, že určitá míra sexuální agresivity zvyšuje mužovu atraktivitu. Poslední skutečností ovlivňující výběr partnera jsou strategie v rámci mezipohlavního a vnitropohlavního výběru (Buss & Schmitt, 1993).

Ženám vyvstávají dva základní problémy při hledání partnera. Zaprvé musí dokázat rozpoznat muže s vhodnými předpoklady k partnerství a k rodičovství a zadruhé určit, zda je takový muž současně ochoten tyto předpoklady investovat do ní a jejich potomků. Na rozdíl od mužů reprodukční úspěch žen není natolik spojen se získáním mladého partnera, jelikož mužská plodnost není přímo spjata s věkem. Ženy naopak spíše preferují starší muže a také u mužů vyhledávají finanční zajištění a dobrý sociální status, kterého muž většinou dosahuje až v pozdějším věku (Buss, 1989). Zda má muž přístup ke zdrojům (materiálním i nemateriálním) je obecně spjata s typickými znaky jako jsou luxusní auta, hodinky apod. Dobrý sociální status indikují také určité behaviorální znaky – příkladem mohou být kreativní vlastnosti, které nalézáme u hudebníků nebo vědců (Weiss, 2004). Ženy nevyhledávají pouze znaky fyzické atraktivity, ale také duševní atraktivitu. Cení si inteligence, vlídnosti či pracovitosti (Miller & Todd, 1998). Tyto znaky jsou pro ženy atraktivní, jelikož zobrazují schopnost muže rodinu finančně zabezpečit (zabezpečit jim

potravu, rodinné zázemí, vzdělání dětí apod.). Těmto znakům dávají ženy při výběru partnera přednost před fyzickou atraktivitou (Weiss, 2004).

Důležitost fyzické atraktivity muže roste v případě, kdy žena hledá krátkodobé partnerství. V takovém případě jsou preferovány především znaky ukazující sílu a dominanci muže. Za atraktivní je například považována silná čelist, široká ramena a celková symetrie obličeje a postavy. Rovněž u mužů je sledován poměr WHR (z anglického waist-hip ratio), který se u mužů má pohybovat kolem 0,9 (Miller, 2015). Dále pak jsou za atraktivní považovány hustší a tmavší vousy a vlasy, přičemž kratší vlasy jsou považovány za atraktivnější než dlouhé. Důležitá je výška postavy, muskulatura a „trojúhelníkový“ tvar postavy (Weiss, 2004).

Muži zastávají jiné výběrové strategie, kdy u žen vyhledávají především znaky předpovídající dobrou plodnost ženy, a také její fyzickou atraktivitu. Fyziologická schopnost ženy počít dítě začíná okolo 13. roku života, nejvyšší schopnosti reprodukce dosahuje žena ve věku kolem 23 let a následně se plodnost během života ženy s lety snižuje (Buss, 1989). Ke snížení a úplné ztrátě plodnosti dochází z důvodu menopauzy. Menopauza je ukončení menstruace v období klimakteria, ke kterému dochází v životě každé ženy (Dratva et al., 2009). Muži všech věkových kategorií považují za nejpřitažlivější ženy ve věku mezi 18 a 22 lety (Lehmiller, 2014). Znaky predikující plodnost a fyzickou atraktivitu ženy jsou ovlivněny odlišnými normami atraktivity v rámci jednotlivých kultur, co ale zůstává napříč kulturami stejné, je silná podmíněnost věkem. Muži všech kultur dávají přednost mladým ženám před staršími (Weiss, 2004; Jasińska a kol., 2004). Kromě mládí muži obecně preferují ženy s „femininním“ obličejem – tedy s takovým, který má jemné rysy. Dále preferují „dětské“ rysy, například d'olíčky ve tvářích, kulatý tvar obličeje, malou bradu či široký úsměv. Muži upřednostňují symetrii obličeje stejně jako ženy (Miller, 2013). Mládí ženy indikuje svěží pleť, lesklé vlasy, neochablé svaly, plné rty a typicky ženský poměr mezi pasem a boky. Muži vnímají nejen atraktivitu ženské tváře, ale také ženského těla. Měřítkem atraktivity ženského těla je již zmíněný poměr WHR, přičemž optimální a muži preferovaný poměr WHR u žen se pohybuje okolo 0,7 (Miller, 2015). Muži v západní společnosti považují za atraktivní ženy s úzkým pasem a většími prsy. U poprsí je důležitá nejen jejich velikost, ale také pevnost (Janińska a kol., 2004).

Z tohoto vyplývá, že pro muže je při výběru partnerky důležitá její fyzická atraktivita a mládí, jelikož jsou předpokladem pro dobrou plodnost. Takto popsaná strategie výběru,

kteřou aplikují muži platí všeobecně, mění se však kulturně v závislosti na tom, které ženské znaky považuje daná kultura za atraktivní (Buss, 1989).

Tato obecná kritéria výběru partnera se nicméně liší podle toho, zda jedinec hledá partnera na dlouhodobý či krátkodobý vztah. Při zaměření se na dlouhodobý vztah jsou nároky na potenciálního partnera u obou pohlaví vyšší. Krátkodobý vztah je definován jako opakované se scházení (= v originále dating, tedy scházení se ve smyslu milostných schůzek) s jedním partnerem, bez očekávání navázání dlouhodobého závazku. Dlouhodobým vztahem je pak myšleno dlouhotrvající scházení se s partnerem, kdy se nabízí možnost vstupu do společného manželství (Stewart, Stinnett & Rosenfeld, 2000). Jinou definici přináší například Buss a Schmitt (1993), kteří krátkodobým vztahem myslí sex na jednu noc, maximálně krátkou aférku, a za dlouhodobý vztah považují manželství. Historicky krátkodobé vztahy navazovali především muži, jelikož pro muže je výhodnější navázat více krátkodobých sexuálních vztahů s více ženami. Muž souložící s více partnerkami může zplodit více potomků a zvýšit tak svůj reprodukční úspěch (Buss & Schmitt, 1993; Bleske-Rechek a kol., 2012). Muži v případě krátkodobých vztahů vyhledávají především ženy, k jejichž získání není třeba přílišného úsilí ani investice. Dále se muži snaží vyhnout vytvoření závazku mezi sebou a danou ženou (Stewart, Stinnett & Rosenfeld, 2000). V případě, kdy chce muž navázat krátkodobý vztah, bude usilovat o mladou ženu ve věku mezi 20 a 30 lety s výraznými znaky fyzické atraktivity. V případě, kdy muž vyhledává ženu k dlouhodobému vztahu, se pak zaměří na dívky v období mladé dospělosti, které slibují dobré reprodukční vlastnosti (Buss, 1989). Muž takto volí nejspíše z touhy po jedinečném přístupu k celému plodnému období ženy. Jedinečný přístup také zajišťuje pro muže jistotu, že je otcem všech dětí, které žena porodí (Weiss, 2004; Stewart, Stinnett & Rosenfeld, 2000).

Americký sociolog Matthijs Kalmijn vytvořil model preferencí při výběru partnera, který je spojen s vlivy sociální skupiny. Ještě do konce minulého století měla největší vliv na výběr partnera jedince rodina (Kalmijn & Flap, 2001). Vliv rodiny v současné společnosti ale silně zeslábl a rodiče již nemají téměř žádný vliv v rozhodovacím procesu výběru partnera svých potomků. Rodina však neztratila svůj vliv úplně. Stále poskytuje možnost a zázemí pro jedince k získání určitého stupně vzdělání, stejně jako sociální a společenský status, který dále určuje, v jakých skupinách bude mít jedinec při hledání vhodného partnera šanci uspět. Výběr partnera je dnes čistě individuální záležitostí každého jedince. Zdroj sociálního vlivu v současné době vychází ze sociálních norem. Při nedodržení těchto

sociálních norem musí každý jedinec očekávat sankce za jejich nedodržení. Těmito sankcemi je například vyloučení z kolektivu či špatná pověst (Kalmijn, 1991).

Výběr partnera rovněž ovlivňuje struktura příležitostí, která zahrnuje jak demografické uspořádání, tak i například poměr mužů a žen v dané sociální skupině nebo pozici samotného jedince – jeho věk, vzdělání, příjem, socioekonomický status. Každá preference, na které si jednatel zakládá, je vždy diferencována podle pohlaví a v průběhu života jedince se jeho preference částečně mění (Katrňák & Fučík, 2009).

Zmíněné teorie popisující strategie výběru partnera jsou nejen podmíněny evolucí, sociálními vlivy, ale například výchovou a biologickými faktory. Také současná výchova dětí stále podléhá mnohým stereotypům, které následně vedou k vychování mužů a žen s tradičními pohledy na svět, praktikujících stejné výběrové strategie jako předešlé generace (Apostolou, 2007).

Z celé této kapitoly vyplývá, že muži a ženy při vyhledávání svého budoucího partnera uplatňují rozdílné strategie. Existuje ale několik znaků, které upřednostňují a vyhledávají zástupci obou pohlaví. Těmito znaky jsou psychologické osobnostní znaky jako vřelost a loajalita, důvěryhodnost, laskavost, podpora a pochopení. Dále se jedná o atraktivitu a zdraví a jako poslední to jsou znaky dobrého socioekonomického statusu a přístupu k dobrým zdrojům, protože tyto znaky jsou příslibem dobré životní úrovně (Miller, 2007).

2. Vztahy v současné společnosti

2.1. Manželství

Do manželství vstoupí v průběhu svého života více než 90 % všech lidí. Dříve bylo manželství definováno jako dlouhodobý vztah. Rozdělování vztahů podle délky není v dnešní době a společnosti zcela přesné, protože se zvyšující se rozvodovostí se setkáváme i s manželstvími trvajících pouze několik měsíců (Buss & Schmitt, 1993).

Definic popisujících rodinu je nepřehledné množství. Jedna z nich říká, že rodina je spojením lidské přirozenosti s určitými kulturními hodnotami. Rodina se během dob lidské existence průběžně proměňovala – v každé době a kultuře se její podoba lišila, ale zároveň v každé historické etapě v určité podobě existovala. V 16. století do rodiny patřili i nádeníci a děvečky a další nepříbuzné osoby. Od 18. století se tato tendence zahrnovat do rodiny i nepříbuzné osoby pomalu mění a rodina se začíná zmenšovat. (Horský & Seligová, 1997) Tradiční rodina bývala něčím, co nabízelo možnost slušného života. Byla jediným společensky povoleným způsobem uspokojování sexuálních potřeb, potřeby intimity, lásky a celkového emocionálního uspokojení (Katrňák, 2011). Od 19. století se začíná rodina ještě silněji intimizovat a během dalších desetiletí rodina získává podobu, ve které ji známe dnes: tento typ rodiny se nazývá „nukleární rodina“. Do nukleární rodiny patří manžel, manželka a děti (Giddens, 2013). Rodina již není institucí s danými pravidly a povinnostmi. V dnešní společnosti jde o intimitu a vztah dvou lidí, kteří k sobě chovají romantické city spíše, než o samotnou racionální funkci rodiny a manželství (Katrňák, 2011).

Dle definice je manželství formální a permanentní společenskou institucí mezi mužem a ženou, kteří žijí ve výluční monogamii (Dnes & Rowthorn, 2004). Přes mnohé předsudky je manželství pro život jednotlivců prospěšnější než život mimo něj. Holt-Lunstad, Birmingham a Jones (2008) ve svém výzkumu porovnávali životní spokojenost, stres, deprese a krevní tlak. Z proběhlého výzkumu vyplývá, že lidé v manželství se cítí spokojenější, vykazují vyšší míru duševního zdraví, jsou méně často nemocní a žijí déle. Tyto pozitivní dopady se ale vztahují pouze na šťastná a spokojená manželství. V případě, kdy tyto aspekty výzkumníci porovnávali u jednotlivců v nešťastném manželství a u těch, kteří žijí bez partnera, lepší skóre připadlo jedincům žijícím mimo manželství. Z toho tedy vyplývá, že pro jedince je lepší žít sám než v nešťastném manželství (Holt-Lunstad, Birmingham & Jones, 2008; Gove & Hughes, 1983). Při zkoumání spokojenosti

v manželství se porovnává mnoho faktorů. Jedním z těchto faktorů je spokojenost v rodinném životě. V této oblasti vykazují ženatí muži vyšší úroveň než vdané ženy. Rodinný život zvedá mužům duševní zdraví a prodlužuje život více než ženám. V případě ovdovění jsou na tom pak muži v těchto aspektech hůře než ovdovělé ženy (Gove & Hughes, 1983).

Důležitým aspektem určování spokojenosti v manželství (a obecně ve všech vztazích) je sexuální uspokojení. Sexuální uspokojení je definováno jako „*emoční reakce vznikající na základě subjektivního pozitivního nebo negativního prožitku spojené se sexuální vztahem daného jedince*“ (Young & Luquis, 1998, str. 3). Uvádí se, že průměrně mají jedinci v manželství sex dvakrát týdně (Willettts et al., 2004 dle Miller, 2015). Podle výzkumu NSFH¹ z roku 1995 souloží lidé v manželství 6,3krát za měsíc (Vangelisti & Perlman, 2006). Především pro ženy je emocionální blízkost, láska a fyzická náklonost s jedním partnerem v manželství zdrojem většího sexuálního uspokojení. Jednotlivé oblasti vztahu se vzájemně ovlivňují. Proto spokojenost v samotném vztahu vede ke zvýšení i spokojenosti v sexuální oblasti a naopak. Tento přírůstek, kdy spokojený vztah predikuje vyšší sexuální uspokojení, platí v manželství obecně, a to jak pro muže, tak pro ženy (Young & Luquis, 1998). Zmíněná pravidelná frekvence pohlavních styků za týden má také pozitivní vliv na uspokojení. Z výzkumu proběhlého v roce 1994 bylo zjištěno, že lidé, kteří mají sex méně často a nepravidelně nedosahují takového uspokojení jako ti, kteří souloží pravidelně a často (Kelley, 1994 dle Young & Luquis, 1998). Vysoká frekvence pohlavních styků zlepšuje uspokojení v sexuální oblasti, ale není dostačujícím faktorem pro ovlivnění celkového štěstí a spokojenosti v manželství. Aby jedinec zažíval skrze manželství duševní spokojenost a celkovou životní satisfakci, je potřeba mnohem více než častý pohlavní styk a sdílení života s jinou osobou. Pro dosažení spokojenosti je potřeba spojení více faktorů. Velice důležitá je v manželství také sociální podpora, sounáležitost, pochopení (Gove, Hughes & Style, 1983). Jedním z důvodů, proč lidé v manželství dosahují spokojenosti a dosažení všech výše zmíněných aspektů je princip selektivity. Přirozeně do manželství vstupují lidé, kteří se cítí být připraveni na tak velký krok a závazek, jakým manželství je. Jsou připraveni a schopni sdílet svůj nejintimnější život s dalším člověkem (Bramlett & Mosher, 2002).

Manželství se ale také rozpadají. V porovnání s kohabitací není odchod z manželství pro jednotlivce tak lehký, oficiálnost a samotná instituce manželství je vnímaná jako větší překážka při rozhodování se o ukončení vztahu (Kurdek & Schmitt, 1986). Právě tato

¹ National Survey of Family and Households – centrum demografie při Wisconsiné univerzitě

nejednoduchost ukončení manželství v podobě rozvodu je jednou z potenciálních překážek, kvůli které se lidé bojí vstupu do manželství. Rozvod není v dnešní společnosti již zatížen společenským stigmatem, a tak se k ukončení manželství uchyluje stále více lidí. Díky vysoké míře rozvodovosti se v současnosti mnoho mladých lidí v době dětství nebo dospívání setká s rozvodem někoho z příbuzenstva nebo nejčastěji svých rodičů (Cui & Fincham, 2010). Rozvod rodičů zažije až polovina dospívajících dětí (Amato, 2000). Zkušenost rozvodu z doby dospívání může mít celoživotní vliv na jedincův postoj k manželství. Nejen samotný rozvod, ale i špatné a nešťastné manželství, které rozvodu předchází, ovlivňuje formování názoru dospívajícího dítěte na manželství. Mnohé studie dokazují, že jedinci z rozvedené rodiny mají mnohem častěji problémy ve vlastním manželství, a to z důvodu vyvinuté nedůvěry v instituci manželství, špatnému příkladu v oblasti závazku nebo vyšší benevolenci k rozvodu (Cui & Fincham, 2010).

Před několika desetiletími bylo manželství téměř samozřejmé a mladí lidé si neuměli svou budoucnost představit jinak než v manželství, dnes je manželství jakousi formou luxusu, které nedosahuje každý, ale také především není nutností a povinností pro každého. Vstup do manželství je v 21. století zcela dobrovolnou volbou. Možnost svobodné volby je vnímaná všeobecně jako posun k lepšímu. Mladí lidé si dnes již neumí představit situaci, ve které by jim partnera vybírali rodiče, nicméně i toto má svá úskalí – každý jedinec musí objevit svou vlastní vyváženost mezi tlakem společnosti, vlastními zkušenostmi, svým sebevědomím a schopností přijmutí závazku, kterým manželství je. Páry v minulosti nemusely na rozdíl od párů v dnešní době vynakládat tolik úsilí pro dosažení pevného a uspokojujícího vztahu. Pokud ale pár překoná všechny nástrahy dnešní moderní doby, jeho manželství má velmi vysokou pravděpodobnost přežití (Katrňák, 2011). Z výzkumů, které jsem popsala výše, je patrné, že manželství stále přináší do života jedinců spokojenost a zkvalitňuje jejich život.

2.2. Kohabitace

Abychom mohli mluvit o kohabitaci, musí být splněny určité podmínky. Musí se jednat o soužití dvou osob a toto soužití musí zahrnovat všechny aspekty partnerského vztahu, ale zároveň se nejedná o manželství (Dnes & Rowthorn, 2004). Dále kohabitace zahrnuje společné hospodaření v jedné domácnosti jak v záležitostech finančních, tak i podílením se na celkovém chodu domácnosti (Hasmanová Marjánková, Kreidl, Hubatková, 2012). Mnohdy je také označována jako „manželství na zkoušku“ (Lewis, Datte & Sarre,

1999 dle Dnes & Rowthorn, 2004). V mnoha zemích je ale kohabitace stavěná na stejnou úroveň jako manželství. Lidé spolu celoživotně žijí, fungují jako manželé, ale ke svatbě nikdy nedojde. Co se týče vnímání nesezdaných soužití v České republice, pro většinu obyvatelstva je kohabitace stále předstupněm manželství (Hasmanová Marjánková, Kreidl, Hubatková, 2012).

Nesezdané soužití neboli kohabitace je poměrně novým typem soužití dvou lidí, rozšiřujícím se ve společnosti především za posledních 20 let. Mladí lidé odsouvají manželství do stále pozdějšího věku (Arnett & Sadava, 2000). Lidé dlouhodobě žijící v nesezdaném soužití se pomyslně dělí na dvě skupiny – na skupinu těch, kteří plánují vstoupit do manželství, a na skupinu těch, kteří do manželství vstoupit nechtějí. Ve věku mezi 20 a 30 lety žije v nesezdaném soužití většina mladých lidí. 75 % z těchto lidí do budoucna plánuje do manželství vstoupit, tyto lidé také vykazují vysokou míru spokojenosti v daném vztahu a obecně ve svém životě. Zbýlých 25 % těch, kteří nesměřují k manželství, nevykazují takovou míru spokojenosti a také jejich vztahy často nebývají dlouhodobé (Brown, 2004). Jedním z důvodů, proč k těmto nesezdaným soužitím dochází, je tzv. „vynořující se dospělost“. Tento pojem popisuje etapu života jedince mezi dospíváním a úplnou dospělostí. Jedinec se v této etapě nachází na pomezí, kdy už není závislý na rodičích, ale zároveň není zcela dospělý v tradičním slova smyslu. Pro mnoho mladých lidí je toto období na jednu stranu plné svobody, energie a dobrodružství, ale zároveň také plné zmatení, úzkosti a nejistoty. Proto je toto období také často nazýváno obdobím hledání a je považováno za nestabilní (Arnett & Sadava, 2000). S tímto je spojena obliba nesezdaných soužití, kdy mladí lidé spolu heteronomně žijí, ale zároveň stále nejsou připraveni vstoupit do manželství z důvodu ještě nedokončeného vzdělání, nestálého či podřadného zaměstnání, neschopnosti zajistit si uspokojující formu bydlení či nepřipravenosti na závazek v podobě manželství (Miller, 2015). Nesezdaná soužití vykazují větší míru volnosti a více apelují na stanovení a dodržování pravidel, která oba v páru vzájemně odsouhlasili. Například domácí práce jsou v kohabitaci rovnoměrněji rozděleny bez ohledu na pohlaví a stereotypy, které bývají běžné v manželství. Již zmíněná volnost je patrná také v určité nezávislosti na partnerovi a potřebě trávit určité množství času odděleně (Miller, 2015; Brown, 2004). Oddělený čas lidé v nesezdaném soužití nevěnují pouze svým zájmům, ale také například budování kariéry. Od žen v manželství se očekává péče a starost o děti a domácnost, kvůli čemuž nezbyvá čas na budování kariéry. Díky spravedlivému rozdělení rolí v domácnosti má jak žena, tak muž dostatek času a volnosti stoupat po kariérním žebříčku. I toto je důvod,

proč někteří lidé dávají přednost nesezdanému soužití před manželstvím. Skutečnost, že kohabitující lidé spolu tráví méně času než manželé, ale neznamená méně sexuálních aktivit (Clarkberg, Stolzenberg & Waite, 1993). Z výzkumů vyplývá, že lidé v nesezdaném soužití mají liberálnější postoj k sexu a souloží průměrně třikrát týdně, zatímco manželé mají v průměru sex dvakrát za týden (Willets et al., 2004 dle Miller, 2015). Obecně vzato lidé v nesezdaném soužití souloží častěji než lidé v manželství (Vangelisti & Perlman, 2006). Z výzkumu Pedersena a Blekesaune (2003) vychází, že spokojenost v sexuální oblasti je u lidí v manželství a kohabitaci na stejné úrovni. Spokojenost v sexuálním životě je spojená s trváním vztahu – pokud je vztah dlouhodobý, oba partneři touží po udržení vztahu a plánují přechod do manželství, je i jejich spokojenost v sexuální oblasti vyšší, přičemž tento průměr platí více u žen než u mužů (Pedersen & Blekesaune, 2003). I přes tyto výhody a spokojenost jedinců v nesezdaném soužití je tento typ vztahu považován za dočasný. Jen malé procento párů zůstává v kohabitaci celý život (Clarkberg, Stolzenberg & Waite, 1993). V porovnání s manželstvím vykazují kohabitující páry menší míru vzájemné lásky (Kurdek & Schmitt, 1986). Průměrná doba trvání kohabitace je okolo dvou let, jen malá část jedinců setrvává v kohabitaci 5 let a více. Přechod z kohabitace do manželství je spojen s kvalitou vztahu a touhou po stabilitě a trvalosti, se kterou je manželství spojeno silněji než kohabitace. Jistota stabilního vztahu přispívá k duševní spokojenosti jedinců. Páry, které přešly z kohabitace do manželství jsou méně stabilní, méně kvalitní a častěji končí rozvodem, tyto závěry vycházejí z různých výzkumů (DeMaris & Riao, 1992; Manting, 1994, dle Poortman & Mills, 2008). Jiné výzkumy neobjevily žádné rozdíly (Brown, 2004).

Vynořující se dospělost je pouze jedním vysvětlením z mnoha. Dalším, často se vyskytujícím vysvětlením, je vysoká rozvodovost. Rozvodem skončí každé druhé až třetí manželství. Strach ze zklamání a rozpadu manželství je nepochybně také silnou demotivací ke vstupu do manželství (Arnett & Sadava, 2000). Co se týče poměru mezi rozpady manželství a kohabitací, nesezdaná soužití končí častěji než manželství (Miller, 2015). Impulzem ke vstupu do manželství bývá velmi často až rozhodnutí k početí potomka. Z nesezdaných soužití pochází jen malé procento dětí (Clarkberg, Stolzenberg & Waite, 1993).

Nejen pro „vynořující se dospěle“ je nesezdané soužití atraktivní formou soužití. Ke kohabitaci se jednotlivci nejčastěji uchylují z důvodu, že se jedná o plnohodnotný vztah se všemi aspekty manželství, ale současně není konečným rozhodnutím a poskytuje určitou míru volnosti a variability. Právě díky variabilitě a jisté míře autonomie je pro pár společné

soužití lépe uchopitelné a lépe se soužití ve dvou přizpůsobí. Také obecný společenský konsensus s tímto typem soužití nenutí pár do vstupu do manželství. Jak již bylo zmíněno, k manželství páry inklinují především v momentě založení rodiny. Proto páry, které se rozhodnou pro bezdětnost, často setrvávají v kohabitaci doživotně. Co se týče genderového rozložení, muži jsou v nesezdaných soužitích častějšími participanty než ženy. Ženy zpravidla častěji tíhnou spíše ke vstupu do manželství (Brown, 2004).

2.3.Singles, mingles

Podle evolučních teorií je rozmnožování a navazování vztahů jednou ze základních lidských přirozeností. Vztahy a všechny lidské interakce, do kterých lidé vstupují, podléhají reprodukčním strategiím, které lidé za dobu své existence vyvinuli. Toto vše je již popsáno v první kapitole.

Evoluční teorie jsou velmi často primárně odvozeny z pozorování chování zvířat. Lidé, i přesto, že patří do říše zvířat, se od zvířat liší. Odlišuje nás nejen řeč, schopnost vytvářet kulturu či schopnost lhát, ale také mezilidské vztahy, které nevedou k rozmnožování. Lidé ke spokojenému životu potřebují sexuální uspokojení a společnost dalšího člověka (dalších lidí) (Gove, Hughes & Style, 1983). Vztahy nebo sociální statusy, kterým se v této kapitole budu věnovat, mají opačný charakter než reprodukci. Lidé fungující na pozici „singles“, „mingles“ nebo „friends with benefits“ volí toto chování pouze za účelem užívání si svobodného života a touží po dobrodružství, nevázanosti, sexuální svobodě. Tito lidé profitují z celkového uvolnění morálky a omezení v dnešní moderní době (Lehmiller, 2014).

Termín „singles“ je anglické slovo, které do češtiny můžeme přeložit jako: jeden, jediný, jednotlivý, ale také svobodný či nezadaný. V textech zabývajících se tematikou vztahů se pak tento termín zpravidla nepřekládá, nechává se v originálním znění a je chápán jako termín označující lidi, kteří se rozhodli být (dočasně) bez partnera. Nejde však o osoby žijící osaměle a odděleně od společnosti (Lehmiller, 2014). „Singles“ je především zvolený typ životního stylu, za „singles“ běžně neoznačujeme například lidi rozvedené (Cockrum & White, 2013).

K rozmachu „singles“ dochází v druhé polovině 20. století. Také „singles“ jsou důsledkem uvolnění sexuálních a morálních poměrů. Lidský život již nesměřuje pouze k založení rodiny, ale začínají se uplatňovat individualistické tendence. Lidé se mnohem více chtějí věnovat studiu, vzdělávání a následně budování kariéry, a také sami sobě. Mezi

hlavní výhody „singles“ patří právě nezávislost, volnost, soukromí. Člověk může cestovat, může měnit životní styl podle aktuální touhy, je zodpovědný pouze za sebe, je ekonomicky nezávislý. „Single“ člověk neustále poznává nové lidi, zažívá nové zkušenosti, má možnost střídání sexuálních partnerů. Všechny tyto výhody jsou ale zároveň mnohdy i nevýhodami. Jedinci může chybět stálost, opora, sdílení života s blízkou osobou, láska (Svoboda, 2015). Z tohoto důvodu jsou pro „singles“ důležité přátelské vztahy s lidmi, kteří se rozhodli pro stejný způsob života. Sociální podpora okolí je pro „singles“ podstatným pramenem životní spokojenosti a také výrazným prvkem k potlačení zmiňovaných pocitů samoty (Cockrum & White, 2013). Zda půjde o výhody či nevýhody záleží na tom, jestli je člověk „single“ ze svého vlastního rozhodnutí, či nikoliv. K životu „singles“ mohou vést tyto příčiny: jedinec dosud nepotkal „toho pravého“ nebo je tato osoba nedostupná, je spokojen bez partnera, případně na vině může být zklamání z předešlých vztahů, nepřipravenost na partnerský/rodinný život, nedostatečné časové možnosti. Pro „singles“ jsou velmi důležité již zmíněné přátelské vazby, které jim částečně suplují rodinu a životního partnera (Svoboda, 2015). I přes volnost moderní společnosti jsou lidé bez partnera (ve smyslu partnera v manželství či v kohabitaci) vnímáni negativně – nejčastěji používaná přídavná jména pro „singles“ jsou: osamocení, ošklivý, nevyspělý či nevyzrálý (Lehmiller, 2014). Negativní vnímání života bez partnera se důrazněji projevuje u žen. Ženy, které se rozhodnou pro život „singles“, jsou společností označovány za méně ženské, méně milující a pečující, sobecké a neatraktivní (Cockrum & White, 2013).

Co se týče sexuality, „singles“ mohou, ale nemusí v oblasti sexuality abstinovat. Existují lidé, kteří jednoduše netouží po sexuálních aktivitách, nevyhledávají je a mnohdy jim jsou přímo nepříjemné. Většina „singles“ se ale sexu nevyhýbá a neodmítá ho. Lidé ve stavu „singles“ uspokojují své sexuální potřeby skrze jednorázové pohlavní styky, které jsou v anglické literatuře nazývané jako „hookups“, nebo pomocí specifických vztahů jako jsou přátelé s výhodami či fungování ve stavu „mingles“ (Lehmiller, 2014). Všem třem zmíněným termínům se věnuji později ve své práci.

Stejně tomu je i u termínu „mingles“. Tento termín vychází ze dvou anglických slov, kterými jsou „single“ (=svobodný) a „married“ (=ženatý/vdaná). Jedná se o způsob soužití dvou lidí, kteří jsou ve vzájemném vztahu, při společných chvílích se chovají jako by byli v manželství, tedy chovají k sobě romantické city, tráví spolu čas, plánují budoucnost, jsou si vzájemnou oporou, ale každý si zachovává status svobodného člověka v podobě vlastní domácnosti a oddělených financí (Svoboda, 2015).

Podle odborníků ale „mingles“ není dlouhodobě udržitelná forma vztahu – tento vztah je možný dočasně u mladých lidí, kteří se chtějí věnovat především práci či studiu a zálibám. Velkým negativem je však jeho náročnost na důvěru, kdy si lidé musí plně důvěřovat, což v dnešní nestálé době může být mnohdy problematické. „Mingles“ mohou fungovat mezi lidmi do doby, než začnou plánovat rodinu. Výchova dětí v takovémto vztahu je jen těžko představitelná. „Mingles“ mohou pravděpodobněji fungovat a nejčastěji fungují u starších či starých lidí, kteří už nechtějí (znovu) vstoupit do manželství a partnerského vztahu, ale zároveň chtějí partnera na trávení společného času. Právě u starších lidí je důvodem setrvávání v takovém vztahu obava z toho, že při případném rozpadu vztahu by se jedinec neměl kam vrátit. Stejně jako u „singles“ se hlavní podstata tohoto soužití skrývá v autonomii a nezávislosti obou partnerů (Svoboda, 2015).

3. Přátelé s výhodami

Přátelství je jedním ze základních mezilidských vztahů a provází jedince celým životem. Přátelství, která jedinci navazují a udržují, mají vliv na jejich duševní zdraví. První přátelství navazujeme již v mateřské školce, kdy ve věku kolem 4 let dítě začíná zařazovat slovo „kamarád“ do svého slovníku a chápat ho. Přátelství se vyznačuje oboustrannými pocity náklonosti, důvěry, loajality a respektem. Vzájemná důvěra a respekt jsou základem dobrého a uspokojivého přátelství. Lidé v přátelství nemusí nic předstírat a mohou být sami sebou. Dalším aspektem přátelství je sociální podpora. Sociální podpora zahrnuje především podporu v obdobích neúspěchu či životních problémů. Obsahuje také emocionální podporu, fyzickou blízkost, radu a materiální podporu (Hartup & Stevens, 1999).

Přátelství a partnerský vztah mají určité společné aspekty. V obou případech jedince spojují pocity důvěry, loajality, blízkosti a vzájemné podpory. Partnerský vztah a přátelství se ale odlišují v zásadních faktorech, kterými jsou sexuální touha a vyžadování monogamie. Dalším rozlišujícím faktorem je společně strávená doba. Každý jedinec tráví mnohem více času se svým romantickým partnerem než s přáteli. Také v případě přátel opačného pohlaví jsou pocity vášně a oddanosti potlačeny nebo na mnohem nižší úroveň než v případě partnerského vztahu (Miller, 2015).

Přesto, že přátelství mezi muži a ženami nejsou ničím neobvyklým a ve většině případů se jedná o čisté přátelství, existují případy, kdy se z přátelství vyvine partnerský vztah. V posledních desetiletích také nastává případ, kdy přátelé zůstávají přáteli, ale připojí do svého přátelství navíc komponentu sexu, z čehož vzniká fenomén, kterým se zabývá tato práce – přátelé s výhodami (Miller, 2015).

Přátelé s výhodami, v originále „friends with benefits“, je typ vztahu, který se vyvinul v posledních desetiletích a uchytil se především mezi mladými lidmi. Do většího povědomí se dostává od 90. let minulého století (Erlandsson, Nordvall Jinhede, Öhman & Häggström-Nordin, 2013). Představuje jeden z nejnovějších typů vztahů a také způsobů, jak získat sexuální zkušenosti před vstupem do manželství (Mangeau, Raalte, Generous & Bednarchik, 2016). Většina výzkumů, které byly na toto téma uskutečněny, proběhla na počátku tohoto století, a to nejčastěji v kampusech velkých univerzit po celých Spojených státech amerických a také v Kanadě (Erlandsson, Nordvall Jinhede, Öhman & Häggström-Nordin, 2013). Právě kampusy a vysoké školy obecně vytváří prostor pro vznik přátel s výhodami (a obecně náhodných vztahů). Mladí lidé, studenti, často odkládají navazování

vážných vztahů na pozdější dobu po ukončení studia. Období studia považují za období volnosti a možností (Mangeau, Raalte, Generous & Bednarchik, 2016). 21. století se vyznačuje obecně otevřenějšími postoji k sexu a celkově k sexuálnímu chování a mezilidským vztahům. Ačkoliv první výzkumy a nejvíce informací vycházejících z výzkumů máme právě ze zmíněných Spojených států, nelze přátele s výhodami považovat za čistě americký jev. Co se týče Evropy, na toto téma proběhl výzkum například ve Švédsku, ale i v dalších evropských zemích, a ani v prostředí České republiky není tento fenomén ničím zcela neznámým. Idea lásky, vztahů a sexu spjatého čistě s láskou a partnerstvím se za poslední desetiletí změnila a dnes již (mladí) lidé nepovažují sex a lásku za něco neoddělitelného (Erlandsson, Nordvall Jinghede, Öhman & Häggström-Nordin, 2013).

Vztah přátelé s výhodami je kombinací přátelství a fyzické intimity, která je běžná v romantickém vztahu (Owen & Fincham, 2011). Mnohdy je označován jako hybridní vztah, kdy nejde ani o zcela pravé přátelství, ani o partnerský vztah, ale zároveň má aspekty obou zmíněných (García, Soriano & Arriaza, 2014). Další definice spatřuje důležitost v tom, že dva jedinci opačného pohlaví spolu tráví čas, jsou si sexuálně i emocionálně blízcí a chovají se k sobě jako romantický pár, ale nevnímají se tak (Owen, Fincham & Polser, 2017; Hughes et al dle Goodboy & Myers, 2015).

V anglicky mluvících zemích se obecně vztahům, které jsou motivovány pouze sexem říká „casual relationships“, v překladu náhodné či neformální vztahy. Rozpoznáváme několik typů takovýchto vztahů. Mezi často používané termíny v této problematice patří výraz „hookups“, který je podle některých zdrojů typem „casual relationships“ a dle jiných jakýmsi předchůdcem přátel s výhodami (Epstein, Calzo, Smiler & Ward, 2009; Furman & Shaffer, 2011). Dalším termínem používaným pro neopakující se sexuální aktivitu je „one night stand“. Tento termín nejvíce odpovídá českému sexu na jednu noc. Jedná se o sex s neznámým člověkem, který se neopakuje (García, Soriano & Arriaza, 2014). Fielder a Carey (2010) ve svém výzkumu popisují osm aspektů, podle kterých se dají náhodné vztahy popsat. Můžeme sledovat s kým se tento vztah odehraje/odehrává (přátel, cizinec, známý, ...), délku trvání (jednou či opakovaně), užívání alkoholu nebo drog, motivace (sexuální touha, osamění, zvědavost, ...), specifické sexuální chování (dotýkání, sexuální praktiky, ...), emocionální reaktivitu a rozdíly mezi náhodnými a klasickými vztahy (Fielder & Carey, 2010).

V definici „hookups“ některých autorů se také nachází spojitost s návštěvou baru či večírku a konzumací alkoholu, kdy po návštěvě takové akce dochází k jednorázovému sexu (Lehmiller, 2014; Wentland & Reissing, 2014). Přeložit tento výraz do českého jazyka jedním slovem je poněkud problematické, ale ve své podstatě termín „hookups“ vyjadřuje sexuální chování mezi dvěma lidmi, kteří nejsou v partnerském vztahu a spojuje je pouze dočasná touha a vášně motivovaná uspokojením momentálních sexuálních potřeb. Většina definic se přiklání spíše k tomu, že jde o sex mezi lidmi, kteří se alespoň trochu znají (přítel přítele, spolužák apod.), ale může se jednat i o dva zcela neznámé lidi. Důležité ale je, aby se jednalo o jednorázovou záležitost (Epstein, Calzo, Smiler & Ward, 2009). Mezi další zmiňované termíny v této oblasti patří „booty calls“ a „fuck buddy“. „Booty calls“ je termín používaný v hovorové řeči pro označení telefonátu, během kterého jedinec zavolá svého „fuck buddy“, tedy osobu, se kterou jsou ve vzájemné dohodě, kontaktovat se pouze za účelem uspokojení sexuálních potřeb. Jedná se o domluvený oboustranný „vztah“ mezi dvěma lidmi, kterým takové, především sexuální chování vyhovuje (Collins & Horn, 2018). Již v roce 1982 Rawlins definoval přátelství s výhodami jako „přátelskou lásku“, kde je hlavním bodem vztahu přátelství, ale zároveň obsahuje opakující se, stále se vyvíjející a pravidelný sexuální kontakt (Green & Morman, 2011). Mongeau se svými kolegy (2013) vytvořili škálu obsahující sedm typů přátel s výhodami, které mohou mezi dvěma lidmi vzniknout. Na jednom konci dané škály stojí „praví přítel“, tedy dva lidé, které pojí přátelství, vzájemná podpora, láska, péče, a kteří ke svému přátelství přidali sexuální aktivity. Na druhém konci této škály pak stojí „pouze-sex přítel“ kdy je hlavním pojítkem a motivací pro oba členy pouze sexuální uspokojení a není mezi nimi prakticky žádné přátelství v pravém slova smyslu. Mezi těmito krajními možnostmi se na škále pohybují „páry“, které spolu mají sex například jen ve specifických podmínkách (studentské akce) nebo v situacích, kdy ani jeden právě nemá partnerský vztah apod. (Mongeau, Knight, Eden & Shaw, 2013).

K navazování náhodných sexuálních vztahů nejčastěji dochází mezi vysokoškolskými studenty, a to z 49–60 % na společenských akcích, jako jsou například vysokoškolské večírky. Neopomenutelnou skutečností je, že ve většině případů k tomu dochází pod vlivem alkoholu (Epstein, Calzo, Smiler & Ward, 2009; Lehmiller, 2014; Fielder & Carey, 2010). S konzumací alkoholu se pojí rizikovější chování, jako například absence používání antikoncepčních metod. V tomto případě je na rozdíl od „hookups“ vztah přátel s výhodami spjat s více zodpovědným chováním a ač se to na první pohled může jevit opačně, tak i

s jistým způsobem monogamie. Ženy se mnohem častěji obávají pohlavně přenosných nemocí a nechtěného otěhotnění. Tyto vztahy začínají v podmínkách společenských akcí a pod vlivem alkoholu, jejich pokračování ale již nemusí být a často není těmito podmínkami podmíněno (Lehmiller, Vanderdrift & Kelly, 2011).

Vstup do tohoto typu vztahu většinou nebývá plánovaný a začíná v podmínkách výše uvedených (Epstein, Calzo, Smiler & Ward, 2009). Podobně neplánovaný začátek, tedy začátek bez explicitního vstupu do vztahu, můžeme pozorovat například i u kohabítace. Dva lidé spolu tráví čas a postupně se frekvence setkání zvyšuje. Stejně tomu bývá u přátel s výhodami (Owen & Fincham, 2011). Přátelství s výhodami mohou navázat dva lidé, kteří opravdu byli nejprve přáteli a sexuální aktivity přidali do svého přátelství až později. Stejně tak ale hovoříme o přátelích s výhodami v případě, že se lidé nejprve seznámili za účelem sexuálního vztahu a přátelství se vyvinulo následně (Furman & Shaffer, 2011; Mongeau, Knight, Eden & Shaw, 2013). Motivací pro vstup do takového vztahu bývá touha po fyzické intimitě, nebo touha po emocionálním spojení s druhým člověkem bez nutnosti vytvoření partnerského vztahu (Owen, Fincham & Malthosa, 2013). Muži jsou ve větší míře motivováni možností (pravidelného) sexu bez nutnosti závazku, pro ženy je více atraktivní přátelská stránka tohoto vztahu. Sexuální uspokojení je pro přátele s výhodami jednou z hlavních priorit (Epstein, Calzo, Smiler & Ward, 2009). Vyhnutí se závazku, který s sebou nese klasický partnerský vztah, je hlavním motivem k navázání přátelství s výhodami (Goodboy & Myers, 2015). Jak již bylo řečeno, přátelství s výhodami a „hookups“ jsou nejčastěji pozorovány u mladých lidí a ještě častěji u vysokoškolských studentů. Spojitost mezi tímto životním obdobím a krátkodobými, převážně sexuálně motivovanými vztahy je zřejmá (Lyons, Manning, Longmore & Giordano, 2014).

Sexuální uvolněnost a svoboda současné doby umožňuje nejen mužům, ale také ženám naplno prozkoumávat a užívat si svou sexualitu. Ženy mohou a v současnosti vyžadují stejné sexuální uspokojení a svobodu jakou mají a vždy měli muži (Fahs & Munger, 2015). Mladí lidé nevyhledávají vážný vztah z důvodu zaměření se na studium. V období studia by jim byl vážný vztah spíše na obtíž. Dále se mnohdy také ještě nevnímají jako připraveni na závazek. Zároveň se ale nechtějí vzdát fyzické intimity a uspokojování sexuálních potřeb, proto je přátelství s výhodami vyhledávanou variantou sexuálního chování mladých lidí (Lyons, Manning, Longmore & Giordano, 2014; Furman & Shaffer, 2011). Toto „ne-vázané“ rozpoložení mladých lidí je níže podrobněji rozepsáno v rámci teorie vynořující se dospělosti. Nejčastěji uváděnými výhodami přátelství s výhodami jsou

bezpečí, pohodlí, důvěra, nabývání sebedůvěry a zkušeností, blízkost, společnost, svoboda, kontrola a samozřejmě snadný přístup k sexu (Fahs & Munger, 2015). Samotný snadný přístup k sexu není ale tím hlavním benefitem, který se skrývá v názvu tohoto vztahu. Bisson a Levine (2009) položili ve svém výzkumu tu nejzákladnější otázku – „co je onou největší výhodou v přátelství s výhodami?“ Nejčastější odpovědi byla možnost sexu s osobou, které jedinec věří a zároveň vyhnout se závazku (Bisson & Levine, 2009). Green a Morman (2011) vyvrací všeobecné přesvědčení o tom, že muži těží z přátelství s výhodami více než ženy. Sexuální spokojenosti, která je základem tohoto vztahu, dosahují muži i ženy ve stejné míře (Green & Morman, 2011).

V předchozích odstavcích byla popsána spojitost mezi navazováním přátelství s výhodami a studentskými léty jedince. Pro toto období, kdy jedinec nežije zcela v podmínkách poukazujících na dospělost, vytvořil americký psycholog J. J. Arnett termín vynořující se dospělost, v originále „emerging adulthood“. Tuto svou teorii publikoval na přelomu 21. století, kdy díky svým pozorováním a studiím došel k názoru, že se mladí lidé současné společnosti velmi často nacházejí v neurčité životní etapě mezi adolescencí a dospělostí. Pro charakteristiku tohoto období popsal pět elementárních znaků, které jsou pro toho období nejběžnější. Těmito znaky jsou prozkoumávání možností a identity, nestabilita, zaměřenost na sebe samého, pocit bytí někde mezi a možnosti, které se jedinci nabízejí (Arnett, 2000).

Předchozí generace měly ve velké míře jasno, jakým směrem se bude ubírat jejich život po dosažení plnoletosti. Společenská norma jasně přikazovala co nejdříve se vdát či oženit, počít potomka a najít si práci, díky které bude jedinec schopný uživit svou rodinu. Tento scénář pro mladé lidi 21. století již téměř neplatí (Katrňák, 2011) Před 23. rokem života se vdává pouze 25 % žen a žení 16 % mužů. Tyto rané sňatky uzavírají nejčastěji lidé s nižším vzděláním (Collins & Read, 1990). Sňatek v čerstvých dvaceti letech je v moderní společnosti spíše výjimkou než pravidlem. Pokud mluvíme o vynořující se dospělosti, jedná se o životní etapu mezi 18. a 29. rokem života. Vynořující se dospělost lze pozorovat ve společnostech, ve kterých lidé dosahují vysokého vzdělání a kulturní standardy nevyžadují bezprostřední vstup do manželství po nabytí plnoletosti (Arnett, 2000).

Vynořující se dospělost je definována jako životní období, ve kterém se mladí lidé nevnímají již jako adolescenti, ale zároveň na otázku, zda se cítí být dospělými, mnohdy odpovídají záporně, nebo se vnímají dospěle pouze v některých aspektech svého života. Tito „vynořující se dospělí“ velmi často studují na vysoké škole, což je spjato s tím, že většinu

pracovního týdne tráví v jiném městě a/nebo na kolejích či studentských bytech, ale zároveň stále čerpají zázemí a (finanční) podporu od svých rodičů. Základním znakem dospělosti je schopnost být zodpovědný sám za sebe a být schopný dělat svobodná a nezávislá rozhodnutí. Mladí lidé si obecně toto svobodné období většinou během studia užívají a je pro ně plné pozitivních aspektů, mnohdy jej ale také vnímají jako období plné nejistoty, hledání a ztracení (Arnett, 2000). Člověk si v tomto období vytváří individuální životní strukturu. Skrze postupné sbírání zkušeností, zážitků a „zkoušení si“ dospělého života si vytváří názor na vztahy, manželství, rodičovství, roli zaměstnance a další společenské role (Collins & Read, 1990).

Jak již bylo zmíněno „vynořující se dospělí“ se v některých aspektech života již cítí jako dospělí, nejčastěji mezi tyto aspekty ale nepatří finanční stránka života, a to i přesto, že velké procento z těchto mladých lidí pracuje. Tato práce a snaha ovšem ve většině případů nedostačuje k pokrytí všech nákladů spojených se životem. Těmito penězi jedinec nejčastěji pokrývá své koníčky a výdaje spojené se zábavou a mladistvým životem (Arnett, 2000).

„Vynořující se dospělí“ se dělí do dvou pomyslných skupin. Jedinci řadící se do první skupiny jsou už psychicky připraveni na závazek, navázání vztahu a převzetí zodpovědnosti, právě finanční nestabilita a nesamostatnost jim to ale nedovoluje (Collins & Read, 1990). Takovéto (nejen finanční) podmínky nejsou příliš příhodné pro život v manželství, a proto se tito jedinci musí uchýlit ke kohabitaci a vyčkat do doby naprosté samostatnosti a dospělosti. Druhá skupina pak zahrnuje jedince, kteří více spadají pod pojem „vynořující se dospělí“, jsou to ti, pro které je období vynořující se dospělosti především obdobím, kdy má mladý člověk možnost poznávat a zkoušet. Tato příležitost poznávat a zkoušet vše nové je také spjata se vztahy, které tito mladí lidé navazují, přičemž se jedná především o neformální vztahy, které jedinci v nebrání v rozvoji. Ačkoliv manželství s sebou nese mnoho benefitů, volnost a svoboda mezi ně příliš nepatří. V období vynořující se dospělosti má jedinec jedinečnou příležitost poznat a vyzkoušet různá zaměstnání, nasbírat cenné zkušenosti a zjistit tak, která oblast pracovního trhu ho bude nejvíce naplňovat. Má možnost téměř nevázaně cestovat bez omezení spojených se závazky nebo povinnostmi. A neopomenutelným a velmi důležitým aspektem je možnost poznávat sám sebe, svou sexuální identitu a své preference v intimním životě. A právě proto je období vynořující se dospělosti neodmyslitelně spjata i se střídáním partnerů či nestálým sexuálním chováním a také navazování přátelství s výhodami. Pro mladé lidi se v tomto období stávají intimní vztahy velmi důležitými (Arnett, 2000). V případě vztahů zaměřených především na sex má jedinec

možnost v tomto období těchto zkušeností nasbírat podstatně více před vstupem do manželství (Arnett, 2000). Důvodem, proč je toto možné, je právě ona pozice na pomezí adolescence a dospělosti. Mladý člověk již není tím vyděšeným adolescentem bez zkušeností, ale zároveň se nenachází pod tíhou společenské normy ukládající „povinnost“ usadit se a chovat se zodpovědně a rozumně „jako dospělý“ (Claxton & van Dulmen, 2013).

Střídání partnerů a nestálé sexuální chování mohou pomoci mladému člověku najít cestu z tohoto mnohdy matoucího období. Mladý člověk pomocí těchto zkušeností získává představu o tom, co by si ve svém životě přál, co mu vyhovuje, co od svého okolí a také od životního partnera očekává. Vynořující se dospělost poskytuje možnost zažít dobrodružství a okamžiky, které by v pozdějších etapách života zažil jen stěží. Jedinci dostávají díky tomuto období unikátní možnost vstoupit do dospělosti jako vyrovnaní lidé, kteří mají za sebou dostatečné množství zkušeností v různých aspektech života a nemusí nastoupit do plné dospělosti v okamžiku dosažení plnoletosti nebo dokončení studia (Claxton, van Dulmen, 2013). Jako vše má ale i vynořující se dospělost negativní stránky. Jak již bylo zmíněno, jedná se mimo jiné o období zmatení a nejistoty. To může v některých jedincích probouzet pocity deprese, snižovat jejich sebevědomí a probouzet pocity neschopnosti danou situaci úspěšně zvládnout (Arnett, 2000). Negativní pocity jsou často způsobeny právě výše popsanými krátkodobými sexuálními vztahy. Jedinec může následně cítit pocity viny, studu, lítosti či vzteku. Projevy těchto negativních pocitů jsou také genderově odlišné. Muži obecně litují, stydí se či se obviňují podstatně méně než ženy. Vliv na tuto skutečnost může mít „dvojitý standard“ (Claxton, van Dulmen, 2013). Podstatu dvojího standardu popisují později v této kapitole.

Vynořující se dospělost je teorií, díky které je možné popsat prostředí a podmínky, ve kterých mohou přátelé s výhodami vznikat. Sternbergova teorie lásky může být pak vysvětlením samotné podstaty přátelství obsahující sexuální chování.

Triangulární teorie lásky nebo také trojúhelníková teorie lásky stojí na premise, že láska je vytvářena na základě tří základních bodů, v originále jsou nazývány „components“, tedy komponenty. Těmito body jsou vášeň, oddanost (nebo také závazek) a intimita. Každý z těchto bodů či pomyslných vrcholů trojúhelníku se utváří a projevuje během celého trvání vztahu a v praxi se může projevovat různými způsoby. Intimita je komponentou zahrnující blízkost, sounáležitost a citovou vazbu ve vztahu. Zároveň jde o komponentu, která dává vztahu růst, pomáhá mu se rozvíjet a naplňuje onu fundamentální vřelost a pocitem blízkosti. Dle studií zabývajících se tímto tématem komponenta intimity také zahrnuje touhu

po vytváření dobrého prostředí pro partnera, prožívání štěstí s partnerem, stejně tak bytí mu nablízku v obdobích neúspěchu. Patří sem také vzájemné pochopení a emocionální podpora a vytvoření pevného a stabilního místa v životě pro romantického partnera a stejně tak mít v jeho životě stabilní místo. Intimní vztahy, které tato komponenta podněcuje, mohou být nejen k romantickému partnerovi, ale také k rodičům a ostatním členům rodiny či přátelům. Z intimity vychází vřelost vztahu (Sternberg, 1986).

Komponenta vášně je komponentou, která nemá dlouhodobý charakter. Dává vzniknout vztahu, podporuje a motivuje sexuální touhu a zájem o druhého jedince. Na základě této komponenty může, ale také nemusí vzniknout blízký vztah. Může také jít pouze o fyziologickou přitažlivost. Prožívání vášně je spjaté nejen se sebevědomím, výchovou či předchozími vztahy, ale také s dominancí či submisivitou jedince. Všechny tyto aspekty ovlivňující jedince mají taktéž vliv na prožívání vášně. Psychické a fyzické vzrušení je vždy silně ovlivňováno mnoha faktory, které se právě okolo jedince anebo v něm odehrávají. Komponenta vášně je ve většině případů vzájemně spjata s komponentou intimity, ale na rozdíl od intimity se tato komponenta vztahuje výhradně ke vztahům s romantickými nebo čistě sexuálními partnery. Z této komponenty je do vztahu přinášena chůze a sexualita (Sternberg, 1986).

Poslední, ovšem neméně důležitou komponentou, je oddanost. V krátkodobém měřítku tato komponenta představuje ukazatel, zda jedinec chová city k druhému člověku, a pokud ano, jedná se o city udržované pouze po určitou dobu. V dlouhodobém měřítku je pak ukazatelem oddanosti a věrnosti a míry závazku v samotném vztahu, ve kterém se jedinci snaží vzájemné city zachovat a udržet. Pocit závazku a oddanosti nemusí jedinec pociťovat pouze v romantickém vztahu, tato komponenta může být spjata se vztahem k potomku, ale také k blízkým přátelům. Komponenta závazku zastává místo chladné komponenty ve Sternbergově trojúhelníku (Sternberg, 1986).

Především v dřívějších dobách, ale i dnes, je někdy obtížné pochopit a přijmout variabilitu vztahů, se kterou se v současnosti potýkáme. Dnes již víme, že se vztahy nedají striktně rozdělit pouze na přátelství či manželství, dlouhodobé nebo krátkodobé. A právě trojúhelníková teorie lásky nabízí vysvětlení a vodítko pro pochopení těchto „mezi“ vztahů a také právě oné variability mezilidských interakcí.

Jednotlivé komponenty se projevují a získávají na významnosti i v závislosti, zda mají zobrazovat krátkodobé či dlouhodobé vztahy. U krátkodobých vztahů se do popředí

výrazně dostává komponenta vášně, a naopak je silně potlačována komponenta závazku. Z podstaty věci jsou tyto komponenty v rámci dlouhodobých vztahů v naprosto opačných pozicích (Bisson & Levine, 2009). Pozice jednotlivých komponent, které vytváří rovnostranný trojúhelník, je zobrazením dokonalého stavu a dokonalé lásky. Tomuto stavu se nejvíce mohou přiblížit lidé žijící v manželství (Sternberg, 1986).

Na trojúhelníku představujícím lásku podle Sternberga můžeme názorně vidět, jak je možné, že může existovat typ vztahu přátel s výhodami. V každém přátelství je obsaženo určité množství komponenty vášně. V přátelstvích „bez výhod“ je silně potlačovaná, projevuje se jen výjimečně a ne v sexuální kontextu, ale nikdy zcela nezmizí (Bisson & Levine, 2009). A právě v momentě, kdy se tato komponenta projeví, což dle výzkumů bývá většinou po požití alkoholu nebo za specifických podmínek, může dát vzniknout přátelství s výhodami (Epstein, Calzo, Smiler & Ward, 2009; Lehmiller, 2014). Jednotlivé komponenty se během každého vztahu proměňují, což platí i u přátelských vztahů. Vášně může vyprchat a přátel s výhodami se mohou opět stát přáteli „bez výhod“, případně se může prosadit komponenta intimity a z přátel s výhodami se mohou stát partneři (Bisson & Levine, 2009).

Přesto, že vyhnutí se závazku je jeden ze základů přátelství s výhodami, jistý typ závazku zde i přesto vzniká. Jedinci v tomto vztahu vzájemně sdílejí intimní informace a často jsou vzájemnými výhradními sexuálními partnery. Poskytují si podporu (Collins & Horn, 2018). Snaží se o vzájemnou spokojenost, aby snížili možnost ukončení přátelství s výhodami, jelikož ukončení tohoto vztahu jedinci vnímají jako ztrátu (Merriam-Pigg, 2012). V porovnání s rozchodem v klasickém vztahu či kohabitaci je však tato ztráta vnímána mnohem mírněji (Collins & Horn, 2018). Toto jsou aspekty, které naprosto běžně patří ke klasickému partnerskému vztahu jako manželství či kohabitace a jsou velmi často na stejné úrovni. Z těchto zjištění je patrné, že přátelství s výhodami není čistě sexuální vztah a v těchto aspektech se dá více přirovnat ke klasickému partnerskému vztahu, než k náhodným sexuálním zkušenostem, jako jsou například zmiňované „hookups“. Lidé se v přátelství s výhodami chovají, jako by byli v partnerském vztahu, ale vyhýbají se explicitnímu vyslovení dané situace (Owen, Fincham & Polser, 2017; Collins & Horn, 2018; Wentland & Reissing, 2014). Až v 85 % případů se jedinci vyhýbají rozhovorům na toto téma a nepokoušejí se o vyjasnění této situace (Owen, Fincham & Malthosa, 2013; Wentland & Reissing, 2014).

Přátelé s výhodami se běžně řadí mezi „casual relationships“, tedy mezi neformální a náhodné typy vztahů. Přátelé s výhodami se svou podstatnou nedají zcela řadit ani mezi klasické partnerské vztahy, tak ani mezi náhodné, neformální vztahy. A v souvislosti s vynořující se dospělostí má své určité přednosti oproti ostatním typům vztahů. „Vynořující se dospělí“, tak jak byli přiblíženi v rámci této kapitoly, se nachází před relativně dlouhým obdobím plným splněných nadějí a optimismu, ale také neznáma. Již výše bylo popsáno, s čím se musí mladý člověk v tomto období potýkat a jakým stylem těmto problémům a výzvám čelí. Pro jistě neopomenutelnou část mladých lidí je toto období spjaté s počátky budování trvalého partnerského vztahu. Tyto páry často přecházejí do společného soužití v jedné domácnosti a připravují se tak na manželství a založení rodiny. Období vynořující se dospělosti přitom považují jen za přípravnou etapu, než například dostudují a budou schopni založit rodinu. Pro druhou část „vynořujících se dospělých“, kteří nemají vztahovou stránku života takto vyřešenou vyvstává několik možností, jak takovou situaci řešit. V dřívějších obdobích by bylo jediným možným řešením zůstat bez partnera do chvíle, než si jedinec najde nového stálého partnera. „Vynořující se dospělí“ často ale stálého partnera hned hledat nechtějí a mnohdy využijí neexistenci stálého partnera k získávání nezávazných sexuálních zkušeností. A v případě, kdy jedinec nechce souložit s náhodnými partnery například z baru, přichází na řadu právě přátelé s výhodami. Stejně jako u vynořující se dospělosti i u přátel s výhodami jde o jakýsi mezistupeň mezi adolescentním, nezkušeným chováním a úplnou dospělostí. Nabízí mnoho výhod bez závazků s člověkem, kterého jedinec zná a může mu důvěřovat (Claxton, van Dulmen, 2013).

Z výzkumů (Claxton & van Dulmen, 2013; Owen, Fincham & Polser, 2017; Goodboy & Myers, 2015), které na obě tato témata byly provedeny, vychází tato vzájemně se ovlivňující rovnice. Vztah přátelé s výhodami mohl vzniknout díky přechodné životní etapě vynořující se dospělosti. Toto období umožňuje svobodu ve všech aspektech života, včetně vztahů a sexuality. Díky této svobodě mohou existovat vztahy jako jsou přátelé s výhodami. A zároveň díky vztahům jako jsou přátelé s výhodami, kterým mladým umožňuje nestrádat po sexuální stránce, ale zároveň je nenutí do závazku může existovat a fungovat období „mezi“, tedy vynořující se dospělost.

Aby jakýkoliv vztah mohl fungovat, musí být neustále splňována základní pravidla a potřeby. Základními kameny jsou komunikace, uspokojení, náklonost, oddanost (Goodboy & Myers, 2015). Vztahová pravidla mohou být domluvená explicitně mezi partnery, nebo, jako ve většině případů, jde o nevyřčená pravidla, se kterými již oba partneři do tohoto

vztahu vstupují. Tato nevyřčená „pravidla“ jsou často pramenem nedorozumění a vedou k zániku přátelství s výhodami. Vztahy přátel s výhodami nemají jasně daná pravidla, která by platila vždy a pro každou situaci. Základem fungujícího přátelství s výhodami je právě jasná domluva na pravidlech mezi konkrétními jedinci. V případě klasických partnerských vztahů není třeba příliš domlouvat pravidla vztahu, jelikož jsou již rámcově dána společností (Lehmiller, Vanderdrift & Kelly, 2011). Příkladem může být dodržování monogamie, kdy je při vstupu do manželství dodržování monogamie automatickým pravidlem (ve fungujícím manželství), což je naprosto opačná situace než v případě přátel s výhodami, kde je dodržování monogamie předmětem dohody mezi partnery (Lehmiller, Vanderdrift & Kelly, 2011). Mezi automatická pravidla, která právě spadají do nevyřčených zákonitostí přátel s výhodami, patří zachování aspektů přátelství, tedy důvěry, loajality, blízkosti a podpory. Dále to je otevřená komunikace, prostor pro vyjednávání vzájemných podmínek nebo doba trvání (Goodboy & Myers, 2015). Pravidla týkající se komunikace zahrnují také množství a četost telefonátů a textových zpráv, způsob, jakým budou vzájemný vztah nazývat (např. se budou jedinci nazývat jako sexuální partneři) (Collins & Horn, 2018). Mezi další nevyřčená, ale automatická pravidla přátel s výhodami patří potlačení romantických pocitů, pocitů žárlivosti či nárokování si partnera (Goodboy & Myers, 2015).

Vznik romantických pocitů pouze jednoho partnera z páru je nejvíce obávanou situací, která může mezi přáteli s výhodami nastat. V takovém případě se partner, který chová k tomu druhému romantické city, může v tomto vztahu cítit uvězněný. Následně pro něj není přátelství s výhodami zdrojem pozitivních pocitů a uspokojení, ale právě naopak (Fahs & Munger, 2015). Všechna tato a především přímo domluvená pravidla, jsou pro přátele s výhodami důležitější než v ostatních vztazích. Klasické typy vztahů (manželství, přátelství) obsahují notoricky známá schémata chování, kterými se lidé řídí. Přátele s výhodami jsou svou podstatou specifickým typem vztahu, který kombinuje schémata chování jak z manželství, tak z přátelství. Proto je například zmíněná komunikace mnohem důležitější v přátelství s výhodami než v klasickém přátelství, protože jedinci se musí explicitně dohodnout na tom, co je v tomto vztahu přípustné a co ne, zda budou svůj vztah tajit, či nikoliv a podobně (Goodboy & Myers, 2015; Collins & Horn, 2018). Owen, Fincham a Polser (2017) vytvořili tři měřítka, skrze která zkoumali uspokojení a spokojenost v přátelství s výhodami. Těmito měřítky jsou identita páru, uspokojení vycházející z obětování (obětování času a energie pro druhého člověka) a dostupnosti pro druhou osobu. Z jejich výzkumu vychází, že jedinci v přátelství s výhodami pociťují vysokou párovou

identitu a uspokojení z obětování, stejně jako tomu je v ostatních typech vztahů. Všechna tato tři měřítka se vzájemně ovlivňují. Se vzrůstajícím uspokojením z obětování se zvyšuje párová identita. Párová identita ovlivňuje míru dostupnosti, jakou chce jeden druhému jedinci věnovat. Toto jsou všechna měřítka, kterými lze měřit kvalitu klasického partnerského vztahu. Proto ne všechna přátelství s výhodami jsou stejná – některá jsou založena více na přátelské a emotivní stránce přátelství s výhodami, jiná více stránce sexuální (viz Mongeauova škála). Pozitivní prožívání přátelství s výhodami je často spojeno s přesvědčením, že se jedná spíše o partnerství. Jedinci se tak cítí proto, že jsou splněna a naplňována všechna měřítka, která byla výše popsána, která jsou běžně uspokojována i v klasických partnerských vztazích (Owen, Fincham & Polser, 2017). Jak již bylo popsáno, přátelé s výhodami často začínají bez jasného a plánovaného počátku. Vstup do přátelství s výhodami je většinou zapříčiněn vnějšími okolnostmi než jasným rozhodnutím. Čím vyšší je míra explicitního rozhodnutí pro vstup do přátelství s výhodami, tím více se snižuje riziko negativních vlivů, které se mohou v přátelství s výhodami objevit (žárlivost, nepochopení pravidel, které s sebou přátelství s výhodami nese, romantické city) (Owen & Fincham, 2011). Průměrná délka trvání přátelství s výhodami je 12 měsíců (Owen, Fincham & Polser, 2017). Tato doba trvání je téměř srovnatelná s průměrnou dobou trvání nesezdaných soužití, u kterých se uvádí životnost tohoto vztahu průměrně 18 měsíců (Brown, 2004). V případě manželství se doba trvání uvádí na roky než na měsíce. Pátého výročí se dočká okolo 90 % všech manželství (Vohlídalová & Maříková, 2011).

Za hlavní výhodu přátel s výhodami je považováno spojení sexu s blízkou osobou bez nutnosti vázat se (Bisson & Levine, 2009). Tato sexuální komponenta je z podstaty vztahu hlavním nosníkem a celé fungování v tomto typu vztahu je spjata se sexem a sexuálním uspokojením. Ačkoliv z mnoha výzkumů vyplývá, že emocionální a přátelská stránka přátel s výhodami je důležitá, bez fungující sexuální stránky přátelé s výhodami nemohou fungovat (Goodboy & Myers, 2015). Mladí dospělí se často přiklánějí k přátelství s výhodami z důvodu, že je pro ně v dané životní etapě lépe uchopitelné. Nepojí se s tolika sociálními normami, jelikož je často utajované, a při skončení tohoto přátelství je absence závazku a romantických pocitů pozitivním faktem, protože konec takového vztahu pak není pro jedince tolik bolestivý. Kromě toho přátelství s výhodami nevyžaduje konkrétní a vyhraněné postoje jedince ke vztahům, lásce, soužití a ostatním tématům, které si často jedinec během mladé dospělosti teprve utváří (Owen & Fincham, 2012).

Ženy, které mají zkušenosti se vztahem přátel s výhodami často zdůrazňují emocionální stránku vztahu a přátelství s daným mužem. Nepovažují tento vztah za náhodný, jako jsou zmiňované „hookups“. Tento apel na emocionalitu vzniká také z důvodu zachování své reputace. V tomto ohledu i v tomto případě platí dvojí standard společnosti – i přes zvyšující se liberalitu v lidské sexualitě jsou stále často ve společnosti ženy za otevřené prožívání sexuality sankcionovány. Ženy mohou být označovány za promiskuitní v případě, že přiznají vztah přátel s výhodami, kdežto mužům tento typ vztahu sociální status naopak velmi často zvyšuje. Velmi názorně tento stav popisuje následující věta: „muži jsou hřebci, ženy šlapky“² (Farvid, 2010, str. 1). Dvojí standard společnosti je jedním z důvodů, proč přátel s výhodami patří jistým způsobem mezi společenské jevy, „o kterých se nemluví.“ Dalším z důvodů, proč lidé zachovávají tento vztah v tajnosti je to, že vzhledem k tomu, že ve vztahu přátel s výhodami jde z velké části o sex, velké procento zúčastněných nemá potřebu se s tímto svěřovat ani svým přátelům a blízkým (Hughes, Morrison & Asada, 2005). Pokud se lidé s participací v tomto vztahu svěřují, tak pouze nejbližším přátelům stejného pohlaví a pouze za předpokladu, že mohou od daného člověka očekávat podporu a pochopení. Toto pochopení nejčastěji plyne z dané sociální skupiny a všeobecného pozitivního názoru na přátelství s výhodami (Goodboy & Myers, 2015).

Obecně vzato je klasický partnerský vztah považován za prospěšný a přispívá k duševnímu zdraví jedince. Naopak náhodné, jednorázové sexuální zkušenosti jsou považovány za negativní. Poměrně vysoká prevalence přátel s výhodami, která vzrostla z 33 % na 60 % mezi mladými lidmi naznačuje, že je tento typ vztahu pro mladé lidi prospěšný. Přesto, že jako vše má své výhody a nevýhody, velká většina těch, kteří s ním mají zkušenosti, tento typ vztahu hodnotí spíše pozitivně (Owen & Fincham, 2011). Jinými slovy se nedá jednoznačně říct, že by participace ve vztahu přátel s výhodami vedla ke snížení duševní pohody mladých lidí.

Pokud se ale zaměříme na jednotlivá pohlaví zvlášť, zjistíme, že i přes obecné pozitivní reakce ženy cítí v poměru s muži častěji pocity viny, strachu či nejistoty (García, Soriano & Arriaza, 2014; Fielder & Carey, 2010). Negativní reakce a prožívání vztahu přátel s výhodami vzniká v případech, kdy se cítí připoutáni v tomto vztahu, cítí omezení v navazování dalších vztahů, pociťují úzkost a obavy z romantických pocitů anebo (marně) doufají v přechod na klasický partnerský vztah.

² V originále: men as studs, women as sluts

Již bylo zmíněno, že v případě, kdy jeden z páru začne pocíťovat romantické city, ale druhý nikoliv, dochází k negativnímu prožívání přátelství s výhodami (Owen & Fincham, 2011). Pocity úzkosti a strachu ve spojení s romantickými city se mnohem častěji projevují u žen než u mužů. Bojí se ztráty přítele z důvodu, že k němu začnou chovat city, či začnou toužit, aby přátelé s výhodami přerostli v klasický partnerský vztah. V případě, že jeden z partnerů očekává změnu směrem k partnerskému vztahu, může se následně cítit připoután a až příliš oddán tomu druhému. Z této nenaplněné touhy mohou následně vznikat negativní pocity a emoce (Epstein, Calzo, Smiler & Ward, 2009). Ženy častěji pocíťují neuspokojení s čistě fyzickým sexem bez emocionality (Fahs & Munger, 2015).

Longmore, Manning, Girodano a Rudolph (2014) ve svém výzkumu odhalili, že strádání, stres a obecně negativní emoce negativně ovlivňují sexuální chování mladých lidí, a ti pak častěji provozují náhodný a rizikový sex nejen v období dospívání, ale i v budoucnu. Toto spojení mezi stresem a náhodnými sexuálními zkušenostmi bylo potvrzeno i dalšími studii (Grello et al., 2006; Paul et al., 2000; Owen et al., 2008; dle Owen & Fincham, 2011). Jako negativa přátelství s výhodami jsou uváděny strach z ublížení, zničení přátelství a vzniku nepříjemné situace mezi přáteli a také obavy z nakažení pohlavně přenosnou nemocí (Fahs & Munger, 2015).

Především ženy často považují přátelství s výhodami jako „předstupeň“ klasického vztahu, během kterého dochází k prozkoumání a přípravě závazku, který má potenciálně vzniknout. Podobný přírůstek můžeme pozorovat u kohabitace ve vztahu k manželství. K přechodu ke klasickému vztahu dochází dle dostupných výzkumů v 10–20 % případů (Owen & Fincham, 2011). Téměř 20 % jedinců po skončení přátelství s výhodami přestává být přáteli úplně. Zbýlých 80 % jedinců ale zůstává přáteli „bez výhod“ (Owen, Fincham & Manthos, 2013 dle Owen, Fincham & Polser, 2017). 50–67 % lidí, kteří zachovají vzájemné přátelství po skončení přátelství s výhodami uvádí dokonce zlepšení přátelského vztahu díky vzájemné sexuální zkušenosti (Owen, Fincham & Manthos, 2013). Z výzkumů je patrné, že v 75 % muži doufají v pokračování „přátel s výhodami“ v nezměněné podobě po co možná nejdelší dobu (Lehmiller, Vanderdrift & Kelly, 2011). Z výzkumu prováděného na Midwesternské univerzitě vychází, že jedna třetina mužských participantů stojí o přechod v klasický partnerský vztah. Z výzkumu Epsteina, Calza, Smilera a Warda (2011) je patrné, že i muži se potýkají s problematikou emocionální stránky přátel s výhodami. Přátelská vazba v tomto vztahu je pro muže stejně důležitá jako pro ženy, navzdory představě, že muži tento typ vztahu navazují pouze kvůli sexu (Epstein, Calzo, Smiler & Ward, 2009).

Dále z výzkumů vyplývá, že pokud klasický partnerský vztah vznikne z přátel s výhodami, nemá to na kvalitu a fungování partnerského vztahu vliv. Dále ale výzkumy ukazují, že lidé, kteří byli součástí vztahu přátel s výhodami zažívají obtíže při udržování věrnosti a dodržování všech pravidel klasického partnerského vztahu. Není to, ale pravidlem (Owen & Fincham, 2011). Co se týče spokojenosti, komunikace a kvality vztahu, jsou vztahy vzniklé z přátel s výhodami na stejné úrovni jako vztahy, které vznikly klasickým postupem. Přesto je ale vztah vzniklý z přátelství s výhodami považován za méně stabilní (Owen & Fincham, 2012).

Závěr

Cílem této práce byla teoretická syntéza informací, z již proběhlých studií a výzkumů na téma přátelé s výhodami a uchopení tohoto fenoménu v porovnání s ostatními typy vztahů, které jsou pozorovatelné v současné společnosti.

Teorie výběru partnera popisuje strategie, jakými lidé hledají svůj ideální protějšek k navázání vztahu. Ze strategií popsanych v první kapitole vyplývá, že lidé své strategie mění v případě, že chtějí navázat pouze dočasný, a především sexuálně motivovaný vztah. A přesně takové strategie (preference pro atraktivitu, mládí, symetrii těla a tváře) používají lidé při vyhledávání partnera na vztah přátelé s výhodami (Miller, 2015). Navazování vztahů je velmi důležité v životě každého jedince, a nejedná se vždy pouze o vztahy romantické, ale také o vztahy přátelské. Každý člověk potřebuje žít v interakci s dalšími lidmi a cítit vzájemnou důvěru (Bogaert & Sadava, 2002). Z výzkumů zabývajících se preferencemi lidí při vyhledávání partnera i přátel je zcela jasné, že si lidé hledají jedince podobné jim samým (Greenwood, Guner, Kocharkov & Santos, 2014). Při zkoumání strategií při výběru partnera pro krátkodobý vztah jasně vychází, že jsou lidé motivováni především fyzickou atraktivitou. Mladí lidé v současné společnosti dávají přednost krátkodobým, sexuálně motivovaným vztahům před těmi dlouhodobými, i když je takové chování v rozporu s reprodukčními strategiemi, které byly v minulosti upřednostňovány. Společenský konsensus v názorech, postojích, ale i společenském statusu je pro jedince ve velké míře důležitý a ovlivňuje jejich výběr a volbu. Možnost navazování vztahu přátelé s výhodami je podmíněna právě společenským konsensem s takovými vztahy (Buss & Schmitt, 1993; Bleske-Rechek a kol., 2012).

Freud a Jung založili svou teorii výběrových strategií na myšlence nedokonalosti každého jedince. Pokud by se tato teorie aplikovala na přátele s výhodami a současné odpoutání sexuality od manželství, dalo by se říci, že vztah přátelé s výhodami je dokonalým prostředkem k tomu, aby nezávislý, mladý člověk mohl doplnit svou neuspokojenou sexualitu bez nutnosti navazování vztahu, který je v mnoha ohledech omezující (Greenwood, Guner, Kocharkov & Santos, 2014).

Právě vzrůstající individualismus je dalším významným důvodem, proč se mohl vztah přátel s výhodami natolik rozšířit a získat na popularitě. Dále se mohlo přátelství s výhodami expandovat díky mizejícímu vlivu rodičů na výběr partnera potomků (rodiče by jen stěží schválili vztah založený na sexu), případně díky vzrůstajícímu vlivu sociální skupiny jedince, která toto sexuální chování na pomezí přátelství a vztahu schvaluje (Hartup & Stevens, 1999).

Muži, jak vysvětluje evoluční psychologie, mají vrozený behaviorální vzorec motivující je ke střídání sexuálních partnerek a vyhledávání stále nových možností za účelem zvýšení své reprodukční úspěšnosti (Buss & Schmitt, 1993). U moderního muže opadla touha po velkém množství potomků, ovšem snaha o co největší pestrost v jejich sexuální historii přetrvává. Více sexuálních zkušeností před vstupem do manželství chtějí sesbírat v dnešní společnosti také ženy. Obě pohlaví skrze přátelství s výhodami získávají to, po čem touží. Muži nemusí investovat do nové ženy za účelem jednorázového sexuálního aktu, nemusí se vázat. Skrze přátelství s výhodami získávají pravidelný pohlavní styk se ženou, ke které chovají respekt, důvěru a další aspekty přátelství (Epstein, Calzo, Smiler & Ward, 2009). Sociální role jednotlivců se ve společnosti mění, ale zároveň podléhá mnoha stále neměnných stereotypům. Participace ve vztahu přátel s výhodami často muže sociálně pozvedá a zvyšuje jeho sociální status a roli pravého muže. V 21. století může žena být samostatnou a nezávislou, s čímž je spjatá i sexuální svoboda a možnost navazovat vztahy s čistě sexuálním motivem. I přes tuto zdánlivou rovnost s muži ženy stále trpí takzvaným dvojím standardem, kterým je moderní společnost zatížena. Proto v případě, kdy žena otevřeně vyhledává jednorázové sexuální vztahy, je mnohdy společností označena za promiskuitní. Vztah přátel s výhodami tak nabízí pro ženu určitou ochranu před tímto označením, protože se jedná o mnohdy monogamní vztah s přítelem, ne náhodným cizincem, ke kterému žena chová přátelské pocity. Pro ženy je jedním z nejdůležitějších stimulantů emocionalita, a tento stimulant potřebují nejen ve stabilním partnerském vztahu, ale také k dosažení sexuálního uspokojení, které je ve vztahu přátel s výhodami důležité (Owen, Fincham & Malthosa, 2013).

Vznik přátel s výhodami je připisován také vzrůstající křehkosti mezilidských vazeb. Manželství a obecně navazování vztahů je pro jednotlivce otázkou volby a neukládá ji žádná společenská norma. Více než polovina dnešních manželství končí rozvodem. Vysoká míra svobody a individuality, kterou lidé v moderní společnosti nabyli, má svou nevýhodu

v mnohem nesnadnějším udržení vztahů (Vangelisti & Perlman, 2006). Aby se lidé vyhnuli zklamání z nevydařeného vztahu často hledají jiné alternativy, jak získat blízkost druhého člověka a uspokojit své sexuální potřeby, například právě prostřednictvím přátel s výhodami (Arnett, 2000).

Tento vztah nabízí svobodu a nezávislost na tom druhém, ale zároveň i pocity oboustranné náklonosti, důvěry, loajality a respektu. V tomto vztahu spolu tráví čas a uspokojují své sexuální potřeby dva lidé, které pojí přátelství, ale nejsou zatíženi zdánlivými omezeními, která s sebou přináší vztah. Přátelství s výhodami je dočasným řešením obav z navazování trvalých vztahů a manželství. Přináší mladým lidem možnost plně prozkoumat svět dospělých, do kterého musí dříve či později vstoupit. Dovoluje jim odsunout definitivní volbu vstupu do manželství na pozdější dobu, současně ale nemusí omezovat uspokojování svých sexuálních potřeb a potřeb blízkosti jiného člověka. V případě, že oba jedinci dodrží předem daná pravidla přátelství s výhodami, není tento typ vztahu škodlivý – naopak umožňuje mladému člověku prozkoumat svou vlastní identitu skrze tuto specifickou nejen sexuální, ale také sociální zkušenost (Owen, Fincham & Polser, 2017).

Seznam použité literatury

- Amato, P. R. (2000). *The consequences of divorce for adults and children*. Journal of marriage and family, 62(4), 1269-1287
- Apostolou M. (2007). *Sexual Selection Under Parental Choice: The Role of Parents in the Evolution of Human Mating*. Elsevier - Evolution and Human Behavior
- Arnett J. J. (2000). *Emerging Adulthood*. American Psychological Association
- Barrett L., Bunbar R. & Lycett J. (2007). *Evoluční psychologie člověka*. Praha. Portál
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). *The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation*. Psychological Bulletin
- Barclay, P., & Willer, R. (2007). *Partner choice creates competitive altruism in humans*. Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences
- Bisson M. A. & Levine T. R., (2009). *Negotiating a Friends with Benefits Relationship*. Springer Science
- Bivona, J., & Critelli, J. (2009). *The nature of women's rape fantasies: An analysis of prevalence, frequency, and contents*. Journal of sex research
- Bleske-Rechek, A., Somers, E., Micke, C., Erickson, L., Matteson, L., Stocco, C., ... & Ritchie, L. (2012). Benefit or burden? Attraction in cross-sex friendship. *Journal of Social and Personal Relationships*, 29(5), 569-596.
- Botwin M. D., Buss D. M. & Shackelford T. K. (1997). *Personality and Mate Preferences: Five Factors in Mate Selection and Marital Satisfaction*. Austin. Journal of Personality
- Bogaert A. F. & Sadava S. (2002). *Adult attachment and sexual behavior*. USA. Personal Relationships
- Bramlett, M. D., & Mosher, W. D. (2002). *Cohabitation, marriage, divorce, and remarriage in the United States*. Vital health statistics, 23(22), 1-32
- Brown, S. L. (2004). *Moving from cohabitation to marriage: effects on relationship quality*. Social Science Research. Elsevier
- Buss D. M. & Schmitt D. (1993). *Sexual Strategies Theory: An Evolutionary Perspective on Human Mating*. American Psychological Association. Psychological Review
- Clarkberg M., Stolzenberg B. M. & Waite L. J. (1993). *Attitudes, Values, and Entrance into Cohabitational versus Marital Unions*. Social Roces. University of North Carolina Press

- Claxton S. E. & van Dulmen M. H. M. (2013). *Casual Sexual Relationships and Experiences in Emerging Adulthood*. Society for the Study of Emerging Adulthood and SAGE Publications
- Crary, D. (2018). *Who's family? Some say pets in, same-sex couples out*. Dostupnéz: http://web.archive.org/web/20100918132706/http://today.msnbc.msn.com:80/id/39177707/ns/us_news-life#.WsCbOIhubIU
- Cockrum J. & White P. (2013). *Influence on the Life Satisfaction of Never-Married Men and Women*. National Council on Family Relations. JSTOR
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). *Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples*. *Journal of personality and social psychology*
- Collins, T. J., & Horn, T. L. (2018). "I'll call you..." Communication frequency as a regulator of satisfaction and commitment across committed and casual sexual relationship types. *Journal of Social and Personal Relationships*, 0265407518755554.
- Cui, M., & Fincham, F. D. (2010). *The differential effects of parental divorce and marital conflict on young adult romantic relationships*. *Personal Relationships*, 17(3), 331-343.
- Dallaire, Y. (2009). *Láska a sexualita v trvalém vztahu*. Praha: Portál
- Dnes, A. W., & Rowthorn, B. (Eds.). (2002). *The law and economics of marriage and divorce*. Cambridge University Press
- Dratva, J., Real, F. G., Schindler, C., Ackermann-Liebrich, U., Gerbase, M. W., Probst-Hensch, N. M., ... & Morabia, A. (2009). *Is age at menopause increasing across Europe? Results on age at menopause and determinants from two population-based studies*. *Menopause*, 16(2), 385-394
- Dryer, D. C., & Horowitz, L. M. (1997). When do opposites attract? Interpersonal complementarity versus similarity. *Journal of personality and social psychology*, 72(3), 592
- Edward A. D. (2015). *The description of mate choice*, *Behavioral Ecology*. Č. 26.
- Epstein M. Calzo J. P., Smiler A. P. & Ward L. M. (2009). *Anything From Making Out to Having Sex": Men's Negotiations of Hooking Up and Friends With Benefits Scripts*. *The Journal of Sex Research*
- Erlandsson K., Nordvall Jinhede C., Öhman A. & Häggström-Nordin E. (2013). *Qualitative Interviews with Adolescents about "Friends-with-Benefits" Relationships*. *Public health nursing*
- Fahs, B., & Munger, A. (2015). Friends with benefits? Gendered performances in women's casual sexual relationships. *Personal Relationships*, 22(2), 188-203.

- Farvid, P. (2010). The benefits of ambiguity: Methodological insights from researching 'heterosexual casual sex'. *Feminism & Psychology*, 20(2), 232-237.
- Fielder, R. L., & Carey, M. P. (2010). Prevalence and characteristics of sexual hookups among first-semester female college students. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 36(4), 346-359.
- Fletcher G. Simpson J. A., Campbell L. & Overall N. C. (2013). *The Science of Intimate Relationships*. Wiley-Blackwell
- Fraley, R. C., & Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of general psychology*, 4(2), 132.
- Furman, W., & Shaffer, L. (2011). Romantic partners, friends, friends with benefits, and casual acquaintances as sexual partners. *Journal of Sex Research*, 48(6), 554-564.
- García H., Soriano E. & Arriaza G. (2014). *Friends with Benefits and Psychological Wellbeing*. Eslevier
- Giddens, A. & Sutton, P. W. (2013). *Sociologie*. Praha: Argo
- Giddens, A. (1992). *The transformation of intimacy: sexuality, love and eroticism in modern societies*. Cambridge: Polity Press
- Goodboy, A. K., & Myers, S. A. (2008). Relational maintenance behaviors of friends with benefits: Investigating equity and relational characteristics. *Human Communication*, 11(1), 71-85.
- Gove W. R., Hughes M. & Style, C. B. (1983). *Does MArriafe Have Positive Effects on the Psychological Well-Being od the Individual?*. Journal of Health and Social Behaviour. JSTOR
- Green, K., & Morman, M. (2011). The perceived benefits of the friends with benefits relationship. *Human Communication*, 14(327).
- Greenwood, J., Guner, N., Kocharkov, G., & Santos, C. (2014). Marry your like: Assortative mating and income inequality. *American Economic Review*, 104(5), 348-53.
- Hasmanová Marhánková J., Kreidl M., Hubatková B. (2012). *Proměny partnerství: životní dráhy a partnerství v české společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON)
- Hartup, W. W., & Stevens, N. (1999). *Friendships and adaptation across the life span*. Current directions in psychological science
- Hazan, C., & Zeifman, D. (1999). Pair bonds as attachments. *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications*, 336-354

- Hughes M., Morrison K. & Asada K. J. K. (2005). *What's love got to do with it? Exploring the impact of maintenance rules, love attitudes, and network support on friends with benefits relationships*. *Western Journal of Communication*
- Holt-Lunstad J., Birmingham W. & Jones B. (2008). *Is There Something Unique about Marriage? The Relative Impact of Marital Status, Relationship Quality, and Network Social Support on Ambulatory Blood Pressure and Mental Health*. *The Society of Behavioral Medicine*
- Horský J. & Pražáková Seligová M. (1997). *Rodina našich předků*. Nakladatelství Lidové noviny
- Jasieńska, G., Ziomkiewicz, A., Ellison, P. T., Lipson, S. F., & Thune, I. (2004). Large breasts and narrow waists indicate high reproductive potential in women. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*, 271(1545), 1213.
- Kalmijn, M. (1991). Shifting boundaries: Trends in religious and educational homogamy. *American Sociological Review*, 786-800.
- Kalmijn, M., & Flap, H. (2001). *Assortative meeting and mating: Unintended consequences of organized settings for partner choices*. *Social forces*
- Katrňák, T. (2008). *Spříznění volbou?: homogamie a heterogamie manželských párů v České republice*. Praha: Pro Masarykovu univerzitu vydalo Sociologické nakladatelství (SLON)
- Katrňák, T. (2011). *Na prahu dospělosti: partnerství, sex a životní představy mladých v současné české společnosti*. Praha: Dokořán
- Katrňák, T., & Fučík, P. (2009). Preference výběru partnera Liší se rozvedení a svobodní ve sňatkových a partnerských preferencích?. *Sociológia*, 41(5).
- Kurdek, L. A., & Schmitt, J. P. (1986). *Relationship quality of partners in heterosexual married, heterosexual cohabiting, and gay and lesbian relationships*. *Journal of Personality and Social Psychology*
- Lehmiller J. J. (2014). *The Psychology of Human Sexuality*. Wiley-Blackwell. UK
- Lehmiller J. J., Vanderdrift L. E. & Kelly J. R. (2011). *Sex Differences in Approaching Friends with Benefits Relationships*. *The Journal of Sex Research*
- Lyons, H. A., Manning, W. D., Longmore, M. A., & Giordano, P. C. (2014). Young adult casual sexual behavior: Life-course-specific motivations and consequences. *Sociological Perspectives*, 57(1), 79-101.
- Merriam-Pigg, L. K. (2012). *Lovers and friends: Understanding friends with benefits relationships and those involved*. San Jose State University.

- Miller G. F. & Todd M. P. (1998). *Mate choice turns cognitive*. Elsevier Science.
- Miller R. S. (2015). *Intimate Relationships*. McGraw-Hill Education. New York.
- Mongeau, P. A., Knight, K., Williams, J., Eden, J., & Shaw, C. (2013). Identifying and explicating variation among friends with benefits relationships. *Journal of Sex Research*, 50(1), 37-47.
- Mongeau, P. A., Van Raalte, L. J., Generous, M. A., & Bednarchik, L. A. (2016). Friends with benefits. *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Family Studies*.
- Možný, I. (2002).. *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství
- Noë R. & Hammerstein P. (1994). *Biological markets: supply and demand determine the effect of partner choice in cooperation, mutualism and mating*. Springer-Verlag. Behav Ecol Sociobiol
- Nolen-Hoeksema S., Fredrickson B. L., Loftus G. R. & Wagenaar W. A. (2012). *Psychologie Atkinsonové a Hilgarda*. Praha. Portál
- Olmstead, S. B., Negash, S., Pasley, K., & Fincham, F. D. (2013). *Emerging adults' expectations for pornography use in the context of future committed romantic relationships: A qualitative study*. Archives of Sexual Behavior
- Owen J. & Fincham F. D. (2011) *Effects of Gender and Psychosocial Factors on "Friends with Benefits" Relationships Among Young Adults*. Archives of Sexual Behavior
- Owen J. J. & Fincham F. D. (2012). *Friends with benefits relationships as a start to exclusive romantic relationships*. Journal of Social and Personal Relationships
- Owen, J., Fincham, F. D., & Polser, G. (2017). Couple identity, sacrifice, and availability of alternative partners: Dedication in friends with benefits relationships. *Archives of sexual behavior*, 46(6), 1785-1791.
- Owen, J., Fincham, F. D., & Manthos, M. (2013). Friendship after a friends with benefits relationship: Deception, psychological functioning, and social connectedness. *Archives of sexual behavior*, 42(8), 1443-1449.
- Pedersen W. & Blekesaune M. (2003). *Sexual Satisfaction in Young Adulthood Cohabitation, Committed Dating or Unattached Life?* Acta Sociologica. Scandinavian Sociological Association & SAGE. London
- Poortman, A. R., & Mills, M. (2012). Investments in marriage and cohabitation: The role of legal and interpersonal commitment. *Journal of Marriage and Family*, 74(2), 357-376.

- Shulman, S., Scharf, M., Lumer, D., & Maurer, O. (2001). *Parental divorce and young adult children's romantic relationships: Resolution of the divorce experience*. American Journal of Orthopsychiatry
- Schachner, D. A., Shaver, P. R., & Gillath, O. (2008). Attachment style and long-term singlehood. *Personal relationships, 15*(4), 479-491.
- Sternberg R. J. A. (1986). *A triangular theory of love*. American Psychological Association.
- Svoboda, Milan. *Fenomén singles*. Zlín, 2015. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Vedoucí práce PhDr. Geraldina Palovčíková, CSc
- Stewart, S., Stinnett, H., & Rosenfeld, L. B. (2000). *Sex differences in desired characteristics of short-term and long-term relationship partners*. Journal of social and personal relationships
- Tran S. & Simpson J. A., (2009). *Prorelationship Maintenance Behaviors: The Joint Roles of Attachment and Commitment*. Journal of Personality and Social Psychology
- Vangelisti A. L. & Perlman D. (2006). *The Cambridge Handbook of Personal Relationships*. New York. Cambridge University Press
- Vohlídalová, M., & Maříková, H. (2011). Rozpady kohabitací, rozvody manželství: jiné a/nebo stejné sociální fenomény?. *Gender, rovné příležitosti, výzkum, 12*(2), 3-15.
- Weiss P. (2004). *Ženská a mužská sexuální atraktivita z pohledu sociobiologie*. Postgraduální medicína 6
- Wentland, J. J., & Reissing, E. (2014). Casual sexual relationships: Identifying definitions for one night stands, booty calls, fuck buddies, and friends with benefits. *The Canadian Journal of Human Sexuality, 23*(3), 167-177.
- Young M. & Luquis R. R. (1998). *Correlates of sexual satisfaction in marriage*. The Canadian journal of human sexuality